

Νεοελληνική Γλώσσα

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Τόμος 1ος

**Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων

**βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού
εκπαιδευτικού υλικού με βάση το**

ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Κ. Παληός

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγ. Ινστιτ.

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και**

25% από εθνικούς πόρους.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ελένη Κατσαρού, Φιλολόγος

Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης

Αναστασία Μαγγανά, Γλωσσολόγος

Αικατερίνη Σκιά, Φιλολόγος

Βασιλική Τσέλιου, Φιλολόγος

Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Ευαγγελία Θωμαδάκη, *Επ. Καθηγ.*

του Δημοκρίτειου Παν/μίου Θράκης

Αριστείδης Δουλαβέρας

Σχολική Σύμβουλος

Βιολέττα Λέκκα, Φιλολόγ., *Εκπ/κός*

Β/θμιας Εκπ/σης

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Αντώνιος Νικολόπουλος,

Εικονογράφος-Σκιτσογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Φωτεινή Κουκούτση, Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Χριστίνα Αργυροπούλου

Σύμβουλος Π.Ι.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Αχιλλέας Δρούγκας, Ζωγράφος

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας

Αποφ. 16158/6-11-06 και
75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Ελένη Κατσαρού
Αναστασία Μαγγανά
Αικατερίνη Σκιά
Βασιλική Τσέλιου**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ**

Νεοελληνική Γλώσσα

**Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ**

Τόμος 1ος

1η ενότητα

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

- Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση των προτάσεων
- Σύνθεση ερευνητικών εργασιών
 - Η επιλογή της λέξης

Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση των προτάσεων– Σύνθεση ερευνητικών εργασιών – Η επιλογή της λέξης

Κείμενο 1 [Το οικοπεδάκι του Θεού]

Υπάρχει μια χώρα φτωχή και
βασανισμένη –
ονόματα δε λέμε–
τόσο όμορφη όμως,
που το καταλαβαίνει
κανείς από την
παρακάτω ιστορία:

Την εποχή, λέει,
που ο Θεός μοίραζε τη γη στους
ανθρώπους μερικοί απουσίαζαν.
Διασκέδαζαν ή αδιαφόρησαν. Μόλις
όμως τέλειωσε η μοιρασιά κι
έμειναν χωρίς γη, πήγαν να
παραπονεθούν στο Θεό.

Εκείνος τους δέχτηκε αυστηρά:

«Όταν μοίραζα τη γη στους ανθρώπους, εσείς χαζεύατε. Ποιος σας φταίει; Τώρα λοιπόν είναι αργά. Δεν έχω άλλη γη».

Αυτοί δικαιολογήθηκαν ζητώντας συγγνώμη, παρακάλεσαν, έκλαψαν, ώσπου με τα πολλά ο Θεός τούς λυπήθηκε και τους λέει:

«Ας είναι... Έχω κρατήσει κι εγώ ένα οικοπεδάκι, για να περάσω τα γηρατειά μου. Απ' αυτό θα σας κόψω κι εσάς ένα κομμάτι να το κάνετε πατρίδα». *(Ας πάει και το παλιάμπελο, σαν να τους έλεγε).* Και τους χάρισε το μισό, ενώ το άλλο μισό το κράτησε πράγματι για τον εαυτό του. [...]

Ας δούμε τώρα τη χώρα απ' τη μεριά του Θεού. Δηλαδή από ψηλά.

Με την πρώτη ματιά πάνω στο χάρτη, καταλαβαίνουμε αμέσως

πως κάτι ήξερε Αυτός που το κράτησε για τον εαυτό του αυτό το οικοπεδάκι. Βλέπουμε αμέτρητα νησιά και νησάκια και βραχονησίδες σκορπισμένα στη θάλασσα, σαν σύμπλεγμα από δαντέλες κεντημένο πάνω σε γαλάζιο ύφασμα. Το πρώτο νησί που θα συναντήσουμε, καθώς ερχόμαστε από το νοτιά, είναι αυτό εκεί κάτω, το μακρουλό κι οριζόντιο. Διασχίζοντας το πέλαγος προς τα βόρεια, συναντάμε ένα πολύ μεγαλύτερο (αν και δεν ξέρουμε αν είναι κι αυτό νησί), κολλημένο στο κύριο οικόπεδο. Μοιάζει με πλατανόφυλλο που έπεσε στο νερό. Παραπάνω, μια μεγάλη χερσόνησος. Σε τούτη τη γη σημειώνονται πολλά χωριά και πόλεις, από τις οποίες η μεγαλύτερη απλώνεται στα γύρω βουνά και φτάνει ως

τις θάλασσες. Είναι η πρωτεύουσα. Χαμηλώνουμε προς το κέντρο, ώσπου να ξεχωρίσουμε δύο κυρίαρχους λόφους. Ο πρώτος είναι καταπράσινος, μ' ένα εκκλησάκι στην κορφή του. Απέναντί του ο άλλος δεν είναι παρά ένας γυμνός τεράστιος βράχος, πασίγνωστος σ' όλο τον κόσμο από ένα μνημείο που ακτινοβολεί στην κορφή του και μοιάζει με κλουβί από μάρμαρο...

Δίπλα στη γη αυτή, και λίγο πιο πάνω, υπάρχει το τρίτο μεγάλο νησί. Θυμίζει κάποιο ζώο θαλασσινό, μάλλον ιππόκαμπο. Η ουρά του κολυμπάει μέσα στο βαθύ, σκουρόχρωμο πέλαγος, ενώ το κεφάλι του αναπαύεται στις ανοιχτόχρωμες αμμουδιές.

Χαμηλή πτήση. Θάλασσα ήρεμη. Ελαφρό αεράκι φυσάει, που

φουσκώνει τα πανιά κι ανυψώνει τους γλάρους. Μια απέραντη ακτή ανηφορίζει καθέτως. Εδώ δεν υπάρχουν νησιά, ούτε λιμάνια. Πιο ψηλά σχηματίζεται ένας μεγάλος κόλπος, που στο βάθος του βρίσκεται η δεύτερη μεγάλη πόλη της χώρας. Δεξιότερα, τα δασωμένα βουνά κατεβαίνουν ως τη θάλασσα και σχηματίζουν τρία ακρωτήρια, που μοιάζουν με τα τρία δάχτυλα ενός γίγαντα. Σίγουρα αυτά τα βουνά θα διάλεγε ο Θεός για να χτίσει το εξοχικό του, καθώς διακρίνουμε κιόλας μερικά μοναστήρια μες στα δάση.

Παντελής Καλιότσος, Η σφεντόνα του Δαβίδ, εκδ. Πατάκη, 2001

1 Προσπαθήστε να προσδιορίσετε το είδος του κειμένου και να χαρακτηρίσετε το ύφος του.

- Αιτιολογήστε την άποψή σας με στοιχεία του κειμένου.

2 Υπογραμμίστε τις λέξεις του κειμένου που συνδέουν τις προτάσεις μεταξύ τους.

3 Βρείτε μέσα στο κείμενο:

- Μία περίοδο με δύο κύριες προτάσεις που συνδέονται παρατακτικά.
- Μία περίοδο με μία κύρια και μία δευτερεύουσα πρόταση που συνδέεται με την κύρια με υποτακτική σύνδεση.
- Μία περίοδο που περιέχει ασύνδετες προτάσεις.

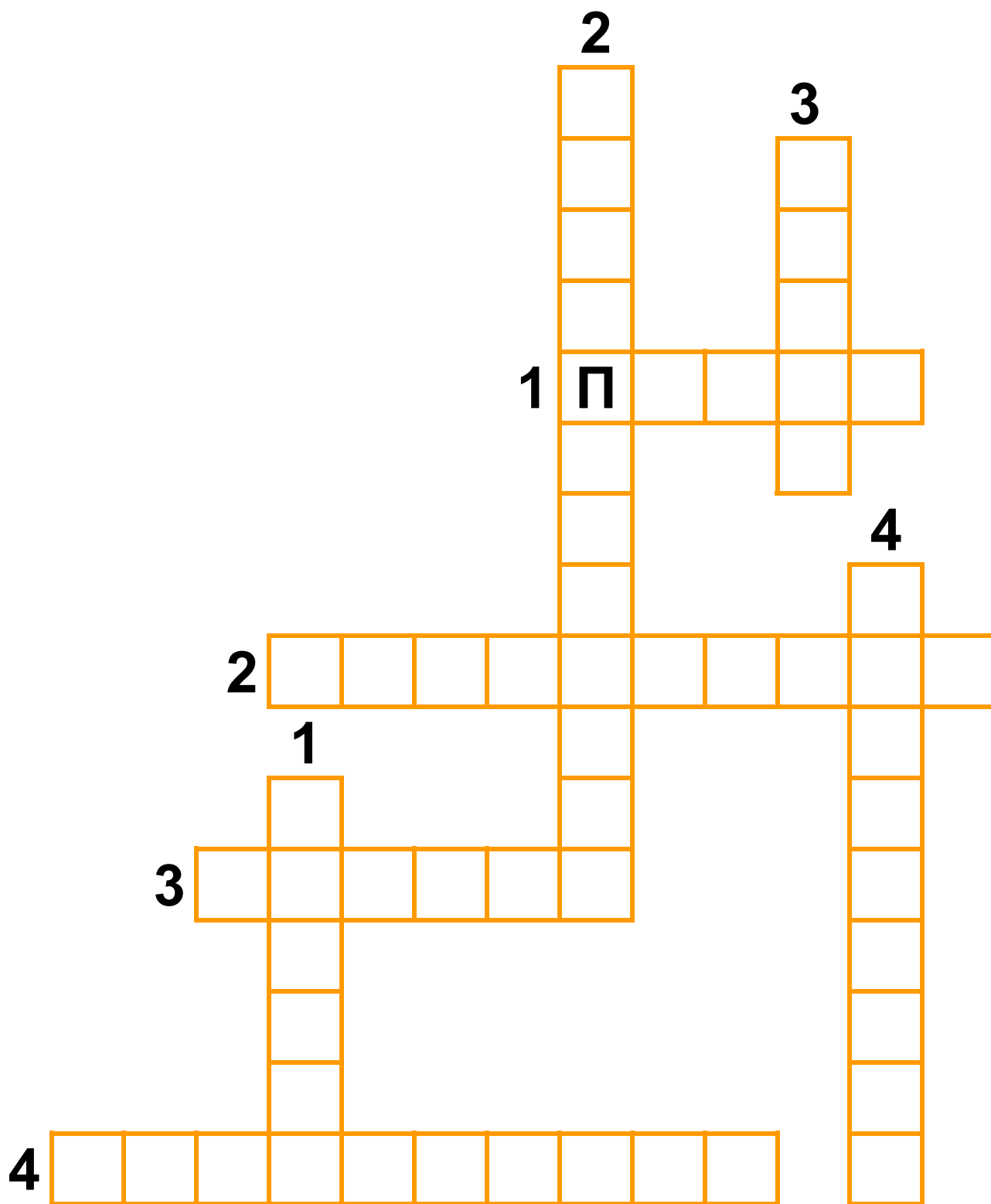
4 «Με την πρώτη ματιά πάνω στο χάρτη,... μερικά μοναστήρια μες στα δάση»: Βρείτε το απόσπασμα στο κείμενο. • Προσπαθήστε να αναγνωρίσετε τους τόπους που

περιγράφονται και γράψτε τα ονόματά τους δίπλα στο σημείο όπου αναφέρονται με τη μορφή πλαγιότιτλων.

5 Γράψτε ένα δικό σας κείμενο που να περιλαμβάνει αντίστοιχες πληροφορίες με το προηγούμενο απόσπασμα, αλλά να προορίζεται για ένα βιβλίο γεωγραφίας για τα παιδιά του Δημοτικού. Μπορείτε μάλιστα να συμβουλευτείτε αντίστοιχα παλιά σας βιβλία.

- Φροντίστε να επιλέξετε ύφος και λεξιλόγιο κατάλληλο για το είδος και το σκοπό του κειμένου.

6 Λίγη ακόμα γεωγραφία σε μορφή σταυρόλεξου:

Οριζόντια

- 1. Δέντρο χαρακτηριστικό της ελληνικής χλωρίδας στα παράλια και τις ημιορεινές περιοχές.**
- 2. Χαρακτηρισμός του κλίματος στην Ελλάδα.**
- 3. Οροσειρά στη Βόρεια Ελλάδα**
- 4. Θαλάσσιο ζώο που θυμίζει το σχήμα της Εύβοιας.**

Κάθετα

- 1. Νότια της Κρήτης το πέλαγος αυτό.**
- 2. Με τη λέξη αυτή εννοούμε το σύνολο των νησιών του Αιγαίου (σε γενική).**
- 3. Η ανατολικότερη περιφέρεια της χώρας.**
- 4. Το Ταίναρο και το Σούνιο είναι...**

Κείμενο 2 [Τουριστικοί πόλοι έλξης στην Αθήνα]

**The only
tourist
attraction in
Athens are
museums**

Sailing off in the Aegean Sea for a daily adventure

The only tourist attractions in Athens are museums.

But if museums are the only places you've visited in Athens, you've been hanging out with the wrong crowd. At the feet of Athens lies the Aegean, the sea that has carried adventurous spirits to new discoveries throughout the mists of time. Our picturesque coasts and dotted-islands' small harbours are timely departure points for your journey. Be it a cruise, a sailing excursion or a simple boat ride, its many fascinating destinations around Attica. For some, history is best viewed between four walls. But the real history of Athens lies beyond the open sea.

Greek National Tourism Organization www.gnto.gr

ATHENS ATTICA GREECE
a new point of view

ATHENS, HOST CITY OF THE 2004 OLYMPIC GAMES

www.gnto.gr

(Το λεκτικό περιεχόμενο της αφίσσας του Ε.Ο.Τ. σε μετάφραση έχει ως εξής:)
Οι μόνοι τουριστικοί πόλοι έλξης

στην Αθήνα είναι τα μουσεία. Αλλά, εάν έχετε επισκεφθεί μόνο μουσεία στην Αθήνα, κάνετε παρέα με λάθος κόσμο. Γιατί δίπλα στην Αττική βρίσκεται το Αιγαίο... Από τα γραφικά λιμανάκια και τις μαρίνες ξεκινούν συναρπαστικά ταξίδια με πολλούς προορισμούς κοντά στην Αθήνα. Για ορισμένους η ιστορία τελειώνει μέσα σε τέσσερις τοίχους. Αλλά η πραγματική ιστορία της Αθήνας ξανοίγεται πέρα από τη θάλασσα.

1 Να συγκρίνετε τη διαφήμιση αυτή με το κείμενο 11 της 1ης ενότητας του βιβλίου του μαθητή.

α. Ποιες ομοιότητες βρίσκετε ανάμεσα στα δύο κείμενα ως προς το θέμα τους και το σκοπό τους;

β. Σε ποια από τις δύο διαφημίσεις

η εικόνα ενισχύει το μήνυμα που εκφράζεται με το λόγο και σε ποια το ανατρέπει;

γ. Σε ποια από τις δύο διαφημίσεις ο λόγος είναι πιο μακροπερίοδος;

δ. Ποια από τις δύο θα θεωρούσατε περίεργη και ασυνήθιστη ως διαφήμιση; • Για ποιους λόγους;

2 «Αλλά, εάν έχετε επισκεφθεί... το Αιγαίο»: Βρείτε το απόσπασμα στο κείμενο. • Εντοπίστε τις συνδετικές λέξεις που υπάρχουν σ' αυτό.

• Ποιες προτάσεις συνδέουν μεταξύ τους και με τι τρόπο σύνδεσης;

3 Παρατηρήστε προσεκτικά το κεντρικό σύνθημα (σλόγκαν) της αφίσας στα αγγλικά. Ποιες αγγλικές λέξεις του κειμένου θα αναγνώριζε ένας ομιλητής της ελληνικής, ακόμα και αν δεν ήξερε καθόλου αγγλικά; Ψάξτε σε λεξικά και βρείτε ποιες

από αυτές έχουν ελληνική ρίζα και ποιες είναι ξένης προέλευσης και τις χρησιμοποιούμε στα ελληνικά.

4 Συμπληρώστε τα κενά διαλέγοντας την πιο κατάλληλη λέξη:

- Η μαρίνα ήταν γεμάτη με αναψυχής.
(πλοιάρια, κότερα, πλοία, σκάφη)
- Οι επιβάτες σχημάτιζαν ουρά. Το της γραμμής είχε καθυστέρηση. (βαπόρι, πλοίο, κρουαζιερόπλοιο, επιβατηγό)
- Ο Θανάσης αγαπούσε πολύ τη θάλασσα. Ονειρευόταν κάποτε να δουλέψει στα
(πλεούμενα, καράβια, ποταμόπλοια, οχηματαγωγά)
- Η βύθιση ενός προκάλεσε τεράστια ρύπανση στη θάλασσα. (μεταγωγικού, αεροπλανοφόρου, πετρελαιοφόρου, πλεούμενου)

- 5** Η παρακάτω αφίσα χρησιμοποιήθηκε από τον ΕΟΤ στην ίδια διαφημιστική καμπάνια. Προσπαθήστε να μαντέψετε το κείμενο με το οποίο ο διαφημιστής συμπλήρωσε την εικόνα.
- Χρησιμοποιήστε υποτακτικές συνδέσεις προτάσεων στο κείμενό σας.

www.gnto.gr

Κείμενο 3 [Άρωμα Ελλάδας]

«Γατί κάποιος που θέλει να προωθήσει ένα άρωμα ψάχνει το όνομα ενός Έλληνα ήρωα ή θεού; Αυτό δείχνει ότι την ίδια στιγμή που η Ελλάδα έχει χαθεί από τον ορίζοντά μας, από την εκπαίδευσή μας, αυτή είναι παρούσα εξαιτίας του γεγονότος ότι ο πολιτισμός μας, η ζωγραφική μας, η λογοτεχνία μας, το θέατρό μας, η μουσική μας αντλούν από τις πηγές της. Η αρχαία Ελλάδα είναι μακριά και ταυτόχρονα μας λέει κάτι σημαντικό και μπορεί να μιλάει σε όλους».

Συνέντευξη του διάσημου Γάλλου ελληνιστή Ζαν-Πιερ Βερνάν, στο Θανάση Γιαλκέτση, ένθετο «Βιβλιοθήκη», εφημ. *ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ*, 2003

1 Να μετατρέψετε τις παρατακτικές συνδέσεις της τελευταίας περιόδου σε υποτακτικές.

2 Υποθέστε ότι είσαστε διαφημιστές και σας έχει ανατεθεί να βρείτε ένα όνομα και ένα λογότυπο για ορισμένα νέα προϊόντα. Έχετε την οδηγία να αναζητήσετε το όνομα μέσα από την αρχαία ελληνική ιστορία και μυθολογία.

- Χωριστείτε σε ομάδες και η κάθε ομάδα να ασχοληθεί με άλλο προϊόν (νέο μοντέλο αυτοκινήτου, νέο άρωμα, νέο περιοδικό ή οτιδήποτε άλλο). Διευκρινίστε πρώτα τα χαρακτηριστικά του προϊόντος. Διατυπώστε και συζητήστε τις προτάσεις σας. Το όνομα στο οποίο θα καταλήξετε θα πρέπει να μπορεί να συμβολίζει κάποια ξεχωριστή θετική ιδιότητα

του προϊόντος ή και του χρήστη (π.χ. ομορφιά, δύναμη, εξυπνάδα κ.λπ.).

- Αφού βρείτε το όνομα, προσπαθήστε να δημιουργήσετε ένα σενάριο για μια πολύ σύντομη τηλεοπτική διαφήμιση.
- Μετά την ολοκλήρωση των προηγούμενων εργασιών, κάθε ομάδα παρουσιάζει την πρότασή της στην τάξη και εξηγεί το σκεπτικό της επιλογής της.

Κείμενο 4 Μυκήνες light

Σε μια προσπάθεια να αποδείξω στον εφτάχρονο γιο μου ότι η αρχαία Ελλάδα δεν ήταν κατασκευασμένη από πλεί μομπίλ, τον πήρα και πήγαμε στις Μυκήνες.

Φρόντισα να ξεστραβωθώ πρώτα. Να θυμηθώ τα ξεχασμένα.

Άνοιξα εγκυκλοπαίδειες, διάβασα βιβλία, αγόρασα τους σχετικούς οδηγούς. Και ύστερα από εντατικό ρεκτιφιέ της μνήμης, βρεθήκαμε δύο

Έλληνες και διακόσιοι δύο τουρίστες να αφουγκραζόμαστε τον παλμό ενός πολιτισμού τόσο υπαρκτού, τόσο «παρόντος», που μόνο τον ενεστῶτα χρόνο μπορείς να χρησιμοποιήσεις γι' αυτόν.

Το εύκολο σκέλος είναι να εξηγήσεις σε ένα εφτάχρονο παιδί τη «χωροταξία» των Μυκηνών. Εδώ οι τάφοι, εκεί η δεξαμενή, πιο κάτω τα σπίτια – καθάρισες.

Το δύσκολο είναι η ιστορία. Ο μύθος των Ατρείδων. Ο ζόφος και

το έρεβος, το αίμα, η εκδίκηση, το έγκλημα, η ανθρωποθυσία.

Έλενα Ακρίτα, *Γεννήθηκα ξανθιά*,
εκδ. Καστανιώτη, 2002

1 Γιατί η συγγραφέας χρειάστηκε ειδική προετοιμασία για να πάει το γιο της στις Μυκήνες;

2 «Φρόντισα..., αγόρασα τους σχετικούς οδηγούς»: Βρείτε το απόσπασμα στο κείμενο.

• Χωρίστε το σε προτάσεις. • Ποιες από αυτές είναι κύριες και ποιες δευτερεύουσες; • Πώς συνδέονται οι προτάσεις μεταξύ τους;

3 Στο ίδιο απόσπασμα ο λόγος είναι μικροπερίοδος. Κάντε τις παρατηρήσεις σας και απαντήστε: Στο μικροπερίοδο λόγο υπάρχουν μόνο κύριες προτάσεις;

4 «Άνοιξα εγκυκλοπαίδειες..., αγόρασα τους σχετικούς οδηγούς»: Στο απόσπασμα υπάρχει ασύνδετο σχήμα. Προσπαθήστε να συνδέσετε τις προτάσεις μεταξύ τους.

- Τι παρατηρείτε;

5 *Ο ζόφος, το έρεβος, η εκδίκηση, η ανθρωποθυσία*: Βρείτε τη σημασία των λέξεων και χρησιμοποιήστε τες σε προτάσεις.

6 Πώς χαρακτηρίζεται από τη συγγραφέα ο πολιτισμός των Μυκηνών; • Χρησιμοποιήστε τους χαρακτηρισμούς αυτούς σε προτάσεις που θα γράψετε οι ίδιοι.

7 Με ποια από τα παρακάτω επίθετα θα χαρακτηρίζατε το ύφος του κειμένου: *τυπικό, ευγενικό, επίσημο, χιουμοριστικό, άμεσο, κοφτό, δυσνόητο, πομπώδες, απλό;*

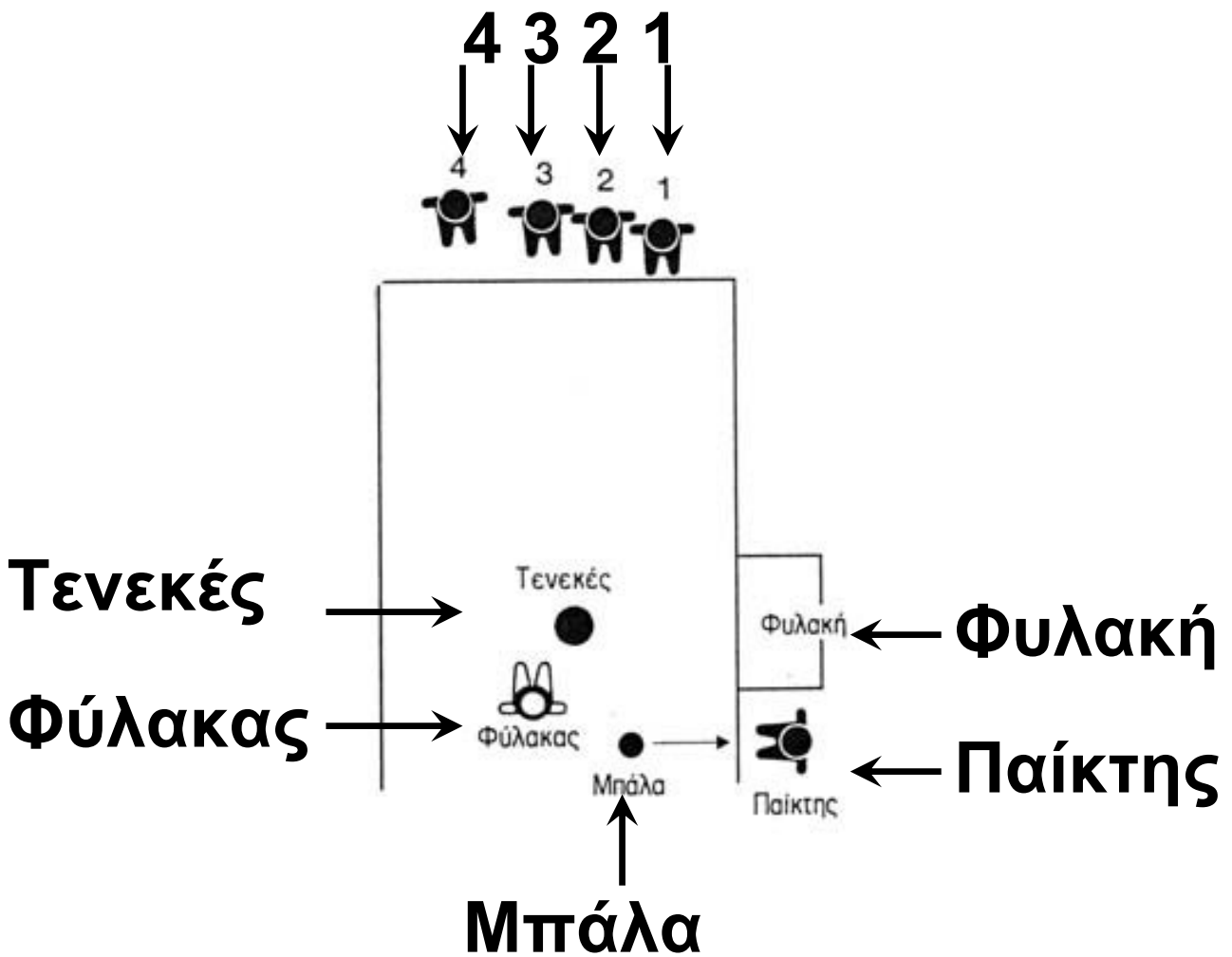
- Σε ποια στοιχεία του θα στηρίζατε την απάντησή σας;

8 Σας ανατίθεται μια εργασία για τις Μυκήνες (ή για κάποιο άλλο ιστορικό μνημείο της περιοχής σας). • Βρείτε μια ενδεικτική βιβλιογραφία για το θέμα. • Ψάξτε στη βιβλιοθήκη του σχολείου σας, σε σχολικά βιβλία, εγκυκλοπαίδειες και στο Διαδίκτυο.

Κείμενο 5 [Δύο παραδοσιακά ελληνικά παιχνίδια]

Ο γκαζοτενεκές

ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Σκοπός του παιχνιδιού: Να στείλουμε κάποιον στη φυλακή ή να τον ελευθερώσουμε.

Ο κάθε παίκτης με τη σειρά του σημαδεύει τον τενεκέ πάνω στον οποίο βρίσκεται η μπάλα του φύλακα. Πριν πετάξει την μπάλα του φωνάζει «Κάτω ο Τάδε» ή κάτω όσοι φοράνε μπλε...

Αν δεν πετύχει τον τενεκέ, ο παίκτης στέκεται έξω από την περιοχή, στο ύψος που έχει πέσει η μπάλα του. (Όταν οι παίκτες είναι έμπειροι, ο κάθε παίκτης μπορεί να σταθεί δίπλα στην μπάλα του.)

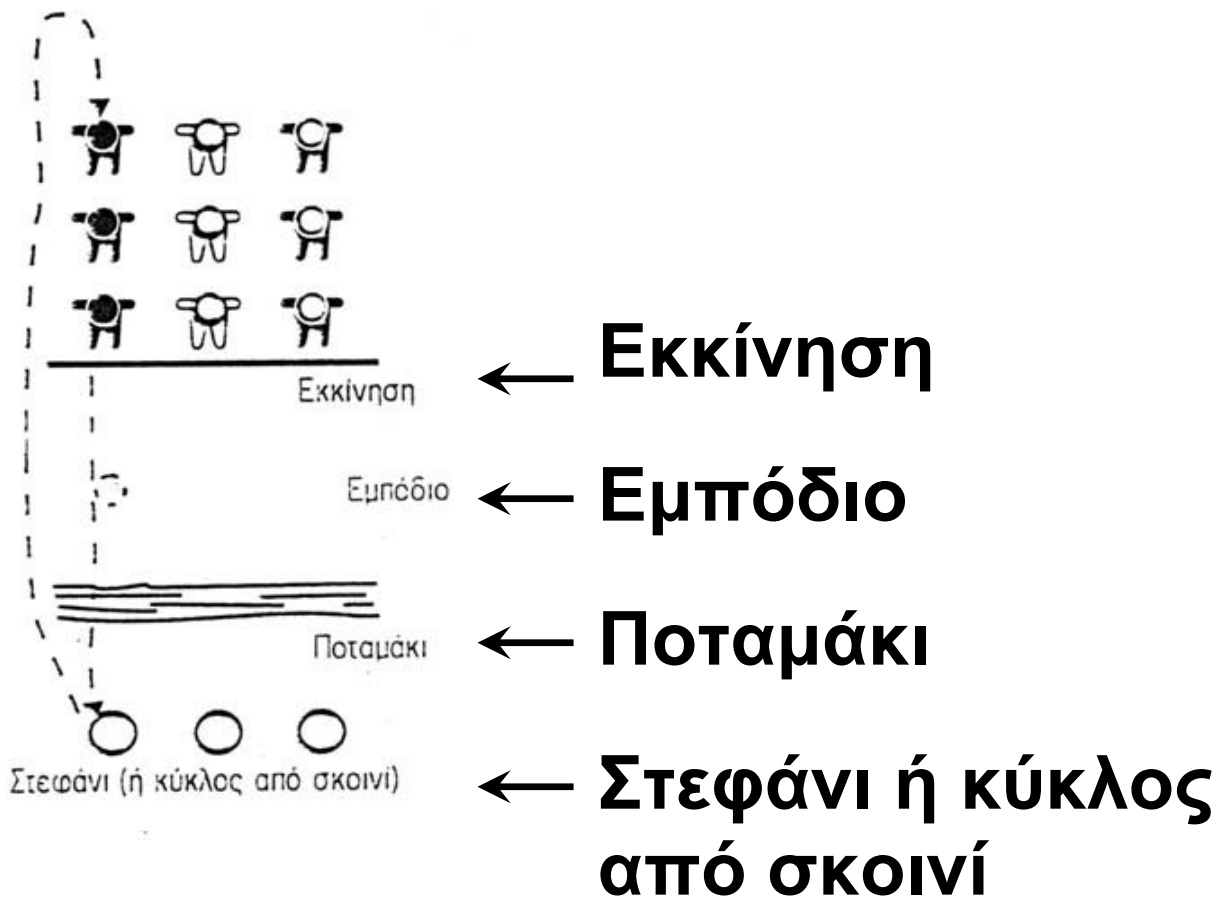
Αν η μπάλα χτυπήσει τον τενεκέ, τότε ο (οι) παίκτης(ες) που κατονομάζεται(ονται) πάει (πάνε) στη φυλακή.

Όταν υπάρχουν παίκτες μέσα στο χώρο, μπορούν να μαζέψουν τις μπάλες τους και να προσπαθήσουν να επιστρέψουν στην αφετηρία τους, χωρίς να τους αγγίξει ο φύλακας, ο οποίος, πριν τους κυνηγήσει, πρέπει να ξαναβάλει όρθιο τον τενεκέ του και να τοποθετήσει πάνω του την μπάλα. Ο παίκτης που πιάνεται γίνεται φύλακας. Αυτός που σημάδεψε μπορεί να επιστρέψει στην αφετηρία και να ξαναπαίξει με τη σειρά του. Για να ελευθερωθεί ένας φυλακισμένος, ένας παίκτης πρέπει να πει «Φτου ξελευτερία στον Τάδε». Ο παίκτης μπορεί να ελευθερωθεί μόνο αν αναποδογυριστεί ο τενεκές.

ΥΛΙΚΑ:

- ένας τενεκές
- μία μπάλα για κάθε παίκτη και μία μεγαλύτερη για το φύλακα

Οι τρεις δοκιμασίες

ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Σκοπός του παιχνιδιού: Ποια ομάδα θα τερματίσει πριν από τις άλλες.

Με το παράγγελμα του αρχηγού του παιχνιδιού, ξεκινάει ο πρώτος παίκτης κάθε ομάδας:

– τρέχει γύρω γύρω από το πρώτο εμπόδιο
– πηδάει πάνω από το ποταμάκι (με τα πόδια ενωμένα ή όχι)
– μπαίνει μέσα στο στεφάνι και το ανεβάζει κατά μήκος του σώματος του, το ξαναβάζει στη θέση του και επιστρέφει παίρνοντας θέση κατευθείαν πίσω από τον τελευταίο παίκτη της ομάδας του. Χτυπάει στον ώμο τον μπροστινό του και αυτός τον μπροστινό του μέχρι να φτάσει το χτύπημα στον πρώτο παίκτη, ο οποίος, με τη σειρά του, ξεκινάει για να κάνει την ίδια διαδρομή.

**Ομαδικά παιχνίδια – Υλικό για
παιδαγωγούς και εμπυχωτές,
Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης
Ενηλίκων – ΥΠΕΠΘ, 1997**

Διαβάστε τους κανόνες των δύο παιχνιδιών.

1 Ποιο παιχνίδι φαίνεται πιο απλό και ποιο πιο πολύπλοκο;

2 Τι είδους συνδέσεις κυριαρχούν σε κάθε κείμενο;

3 Συνδέστε τις προτάσεις του δεύτερου κειμένου με υποτακτικές συνδέσεις.

4 Ένας μαθητής να παρουσιάσει προφορικά τους κανόνες του παιχνιδιού *Ο γκαζοτενεκές*. • Οι υπόλοιποι να παρατηρήσουν το είδος των συνδέσεων των προτάσεων που χρησιμοποίησε στην προφορική παρουσίαση. • Να αξιολογήσουν τη σαφήνεια και την πληρότητα της παρουσίασης. • Να εντοπίσουν τις διαφοροποιήσεις στις συνδέσεις μεταξύ του γραπτού

κειμένου και της προφορικής παρουσίας.

5 Γράψτε ένα μικρό κείμενο οδηγιών για ένα παιχνίδι που παίζεται από τα παιδιά στον τόπο σας ή αναζητήστε από μεγαλύτερους πληροφορίες και γράψτε για ένα παιχνίδι που παιζόταν τα παλιότερα χρόνια.

- Συγκεντρώστε τα κείμενά σας και φτιάξτε μια μικρή συλλογή στον Η/Υ. Σελιδοποιήστε και, αν υπάρχει η δυνατότητα, εικονογραφήστε τη συλλογή σας.

- Στη συνέχεια, μελετήστε τα κείμενά σας.
- Έχετε χρησιμοποιήσει κυρίως παρατακτική ή υποτακτική σύνδεση προτάσεων;

- Για ποιο λόγο;

Κείμενο 6 [Μια παραδοσιακή ελληνική συνταγή]

Κολοκυθοκεφτέδες

ΥΛΙΚΑ: 4 μεγάλα κολοκύθια, 3 αυγά, παξιμάδια (όσο για να σφίξει το μείγμα), ένα πιάτο τυρί, αλάτι, πιπέρι, δυόσμος.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Ξύνουμε τα κολοκύθια με το μαχαίρι και τα βράζουμε σε αλατισμένο νερό. Δεν τ' αφήνουμε να λιώσουν.

Τα βάζουμε στο σουρωτήρι και τα σφίγγουμε, για να φύγει το νερό. Τα αφήνουμε 1-2 ώρες εκεί, μέχρι να φύγει σχεδόν τελείως το νερό. Μετά αναμειγνύουμε όλα τα υλικά μαζί, τα πλάθουμε σε μπάλες,

**ΤΙΣ ΑΛΕΥΡΩΝΟΥΜΕ ΚΑΙ ΤΙΣ
ΤΗΓΑΝΙΖΟΥΜΕ ΣΕ ΠΟΛΥ ΚΑΥΤΟ ΛΑΔΙ.**

***Χιώτικες παραδοσιακές συνταγές,
Γυμνάσιο – Λύκειο Καλλιμασιάς
Χίου, 1998***

1 Βρείτε τι είδους συνδέσεις των προτάσεων υπάρχουν στο κείμενο.

2 Αν μπορείτε, μετατρέψτε τις παρατακτικές συνδέσεις του κειμένου σε υποτακτικές.

3 Γράψτε μια παραδοσιακή συνταγή μαγειρικής του τόπου σας.

- Παρατηρήστε τι είδους σύνδεση των προτάσεων κυριαρχεί στο κείμενό σας.

Κείμενο 7 [Όταν ο ήλιος δύει στο Αιγαίο...]

Στ' ανατολικά της Σάμου η θάλασσα δεν είναι ποτέ ήσυχη. Το καλοκαίρι τα μελτέμια αρχίζουν πολύ νωρίς. Μονάχα σα βραδιάζει ο αγέρας κόβει, και τότες στο βάθος του πελάγου, μες στο καθαρό βραδινό φως, αναδύονται, ένα ένα, τα μακρινά νησιά της Δωδεκανήσου: η Κως, η Κάλυμνος. Μένουν όσο η εσπέρα να προχωρήσει, και ύστερα πάλι γυρίζουν να βυθιστούν στο Αιγαίο απ' όπου ήρθαν.

Όμως στο αντικρινό βουνό της Ανατολής, στη Μυκάλη, το φως και η κίνηση και τα χρώματα δεν είναι τόσο εφήμερα όπως στα μακρινά νησιά της Δωδεκανήσου. Όταν ο ήλιος γείρει πίσω απ' τα βουνά της Σάμου, περνά πολλή ώρα ώσπου

ν' αρχίσει να σκοτεινιάζει. Σ' όλο αυτό το διάστημα η Μυκάλη είναι πλημμυρισμένη από φως.

Ηλίας Βενέζης, *Αιγαίο*, εκδ. Εστία, 1967

1 Τι είδους κείμενο είναι αυτό που σας δίνεται; • Από ποια στοιχεία του το καταλάβατε; • Ποιες από τις λέξεις/φράσεις του κειμένου ενισχύουν το ιδιαίτερο ύφος του;

2 «Στ' ανατολικά της Σάμου... η Κως, η Κάλυμνος»: Βρείτε το απόσπασμα στο κείμενο.

• Χωρίστε το σε προτάσεις.
• Τι είδους είναι; • Πώς οι προτάσεις του αποσπάσματος συνδέονται μεταξύ τους;

3 «Όμως στο αντικρινό βουνό της Ανατολής,... να σκοτεινιάζει»: Βρείτε το απόσπασμα στο κείμενο.

• Εντοπίστε τις συνδετικές λέξεις που υπάρχουν. • Πώς λειτουργούν οι λέξεις αυτές στο κείμενο; • Τι είδους συνδέσεις των προτάσεων κάνουν;

4 Στο κείμενο περιγράφονται τυπικές εικόνες ελληνικής φύσης. Ποιες λέξεις του κειμένου αντιπροσωπεύουν την Ελλάδα;

5 Εντοπίστε τα επίθετα του κειμένου. • Μπορείτε να σκεφτείτε κάποια αντίθετά τους;

6 Εντοπίστε τα ρήματα του κειμένου. • Μπορείτε να σκεφτείτε κάποια συνώνυμά τους;

7 Περιγράψτε και εσείς ένα συγκεκριμένο ελληνικό τοπίο με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποκαλύπτονται και τα συναισθήματα που σας γεννά.

- Διαβάστε το κείμενό σας στους συμμαθητές σας στην τάξη.

Άσκηση – Δραστηριότητα

- Συμπληρώστε τα κενά χρησιμοποιώντας την κατάλληλη, για κάθε περίπτωση, λέξη.

α. Συνάντησα ένα/έναν

..... και τα είπαμε.
(πατριωτάκι μου, ομοεθνή,
ημεδαπό)

β. Οι Αθηναίοι πίστευαν ότι ήταν

..... (αυτόχθονες,
ιθαγενείς, ντόπιοι)

γ. Υπάρχουν πολλές κοινότητες

..... σε χώρες του
εξωτερικού (ομογενών,
συμπατριωτών, ομόφυλων)

2η ενότητα

ΓΛΩΣΣΑ–ΓΛΩΣΣΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

- Είδη δευτερευουσών προτάσεων
 - Πολυσημία της λέξης
 - Διατύπωση αιτιολογημένων κρίσεων

Είδη δευτερευουσών προτάσεων – Πολυσημία της λέξης Διατύπωση αιτιολογημένων κρίσεων

Κείμενο 1 [Κάποτε το «ναι» σημαίνει «όχι»]

Είναι μια βδομάδα τώρα που η ζωή μου κυλά σαν μια κορδέλα νερό ανάμεσα στη χλόη. Νιώθω μέρα με τη μέρα πιο δυνατή τη σώψυχη ανάγκη να συναγρικηθώ με την πρωτόγονη ψυχή των ανθρώπων που με φιλοξενούν. Αυτό μ' έκαμε από την πρώτη κιόλας μέρα να βαλθώ πειστωμένα να μπω μέσα στο νόημα του γλωσσικού τους ιδιώματος. Έκαμα ένα γλωσσάριο που το πλουτίζω, το συμπληρώνω μέρα με τη μέρα.

Μιλάνε μια γλώσσα που 'ναι παρακλάδι σλαβικό, με πολλά τούρκικα και ελληνικά στοιχεία. [...]

Στη σπουδή μου τούτη προχώρεσα κιόλας τόσο, όσο χρειάζεται για να τους κάμω να ξεκαρδίζονται στα γέλια σε κάθε φράση που ιδρώνω να συνταιριάξω. Φαίνεται πως τις πιο πολλές φορές ξεφουρνίζω πολύ αστείες γλωσσικές γκάφες που οι μεγάλες τις σχολιάζουν με δυνατά χάχανα, ώσπου δακρύζουν από τα γέλια, ενώ τα κορίτσια κοκκινίζουν και δαγκάνονται. Όμως το σπουδαίο είναι που σχεδόν πάντα στο τέλος τα καταφέρνω να μαντέψουν τις απλές ιδέες που πολεμώ να τους εκφράσω. Αυτό βέβαια δείχνει περισσότερο την εξυπνάδα τους και την καπατσοσύνη που 'χουν να διαιστάνονται. Φαντάσου όμως

το πανηγύρι που γίνεται μ' αυτό το μπέρδεμα, αφού το δικό μας το «όχι» το προφέρουν «ναι»!

Στρατής Μυριβήλης,
Η ζωή εν τάφω, εκδ. Εστία, 1999

1 Τι σημαίνει *γλωσσικό ιδίωμα*;

- Συμβουλευτείτε το λεξικό και βρείτε ποια είναι η διαφορά του από τον όρο *γλώσσα*.

2 Βρείτε στο κείμενο τις λέξεις: *πολεμώ* και *πανηγύρι*. • Ποια σημασία έχουν στο κείμενο αυτό;

- Μπορείτε να βρείτε άλλες σημασίες των ίδιων λέξεων;

- Γράψτε προτάσεις με όσες περισσότερες σημασίες αυτών των λέξεων μπορείτε να σκεφτείτε.

3 Υπογραμμίστε τις δευτερεύουσες ονοματικές

Συμβατικός ρόλος	Με ποια λέξη ισχύει	Από ποια λέξη εξαρτάται	Δευτερεύουσα ονομαστική βουλήτική πρόταση

Βουλήτικές και ειδικές προτάσεις στο κείμενο και συμπληρώστε τους πίνακες:

Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση	Από ποια λέξη εξαρτάται	Με ποια λέξη εισάγεται	Συντακτικός ρόλος

<p>Τι κφράζει (Χρόνο, υπόθεση, αιτία κ.λπ.)</p>	<p>Με ποια λέξη ισιάγεται</p>	<p>Δευτερεύουσα επιρηματική πρόταση</p>

4 Βρείτε τις επιρηματικές προτάσεις στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου και συμπληρώστε τον πίνακα:

5 Μπορείτε να διηγηθείτε και εσείς παρόμοιες αστείες ιστορίες που προκλήθηκαν από τη δυσκολία των ανθρώπων να συνεννοηθούν, επειδή μιλούσαν διαφορετικές γλώσσες; • Αφηγηθείτε περιστατικά που δημιούργησαν παρεξηγήσεις ανάμεσά τους.

Κείμενο 2 [Η εκμάθηση της γλώσσας]

(Το κείμενο αφηγείται την πραγματική ιστορία του Γάλλου καθηγητή Guin.)

Οι προβληματισμοί του ξεκίνησαν από μια οδυνηρή προσωπική εμπειρία, όταν ο ίδιος, όντας μεσήλικας, αποφάσισε να μάθει γερμανικά. Για το λόγο αυτόν, ταξίδεψε στο Αμβούργο όπου

έμεινε ένα χρόνο και εκεί, αντί να έρθει σε επαφή με τους φυσικούς ομιλητές της γλώσσας, κλείστηκε σε ένα γραφείο και μελετούσε νυχθημερόν γερμανικά. Αφού έμαθε καλά τη γραμματική της γερμανικής γλώσσας και αφού αποστήθισε (όπως γράφει ο ίδιος) τους χρόνους και την κλίση διακοσίων πενήντα περίπου ανώμαλων ρημάτων, παρουσιάστηκε στη Γερμανική Ακαδημία, για να εξεταστεί. Με έκπληξή του διαπίστωσε ότι, παρά την εντατική μελέτη, δεν μπόρεσε κατά τη διάρκεια των εξετάσεων να καταλάβει ούτε μια λέξη από όσα άκουε. Σαν να επρόκειτο, όπως ομολογεί, για κάποια εντελώς άγνωστη γλώσσα. Το αποτέλεσμα, βεβαίως, ήταν μια παταγώδης αποτυχία. Όμως δεν πτοήθηκε και συνέχισε την προσπάθειά του με

περισσότερη ένταση. Διάβασε πολλές γραμματικές, αποστήθισε αναρίθμητους κλιτικούς πίνακες και κανόνες και, τέλος, απομνημόνευσε ένα ολόκληρο γερμανο-γαλλικό λεξικό που περιείχε τριάντα χιλιάδες λέξεις. Ύστερα από όλη αυτή την προσπάθεια, ενώ μπορούσε να διαβάζει και να γράφει, δεν μπορούσε να καταλάβει τους Γερμανούς όταν μιλούσαν, πολύ δε περισσότερο αδυνατούσε να αρθρώσει ο ίδιος, έστω και μια απλή φράση, στη γερμανική γλώσσα. Γυρίζοντας, ύστερα από όλη αυτή την περιπέτεια του, απογοητευμένος στη Γαλλία, τον περίμενε μια άλλη έκπληξη. Ο ηλικίας τριών περίπου ετών ανιψιός του, που πριν από ένα χρόνο δε μιλούσε σχεδόν καθόλου, τώρα ήταν σε θέση να μιλά

τα γαλλικά κατά τρόπο που να επικοινωνεί επαρκώς με το περιβάλλον του.

Ναπολέων Σπ. Μήτσης,
Στοιχειώδεις αρχές και μέθοδοι της εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας,
εκδ. Gutenberg, 1998

1 Πού νομίζετε ότι οφείλεται η αποτυχία του καθηγητή στις εξετάσεις της γερμανικής γλώσσας και πού το επίτευγμα του μικρού ανιψιού του;

2 Ποιοι προβληματισμοί φαίνεται να ξεκίνησαν ύστερα από αυτή την εμπειρία του καθηγητή;

3 «Αφού έμαθε καλά τη γραμματική..., για να εξεταστεί»:

Βρείτε το απόσπασμα στο κείμενο και χωρίστε το σε προτάσεις.

- Ποια είναι η κύρια πρόταση;
- Οι υπόλοιπες προτάσεις τι είδους πληροφορίες δίνουν;
- Τι εκφράζουν;

4 «Όμως δεν πτοήθηκε και συνέχισε την προσπάθειά του με περισσότερη ένταση»: Τι συντακτική θέση έχει το ουσιαστικό *προσπάθεια*; • Ξαναγράψτε το απόσπασμα μετατρέποντας το ουσιαστικό *προσπάθεια* σε δευτερεύουσα πρόταση. • Τι είδους πρόταση είναι αυτή που προσθέσατε; • Τι συντακτική θέση έχει;

5 «Ύστερα από όλη αυτή την προσπάθεια,..., στη γερμανική γλώσσα». Υπογραμμίστε τις δευτερεύουσες βουλητικές προτάσεις του αποσπάσματος.

- Από ποια ρήματα εξαρτώνται;
- Αντικαταστήστε τα ρήματα αυτά με άλλα συνώνυμα ή ρήματα ή φράσεις που να ταιριάζουν στο κείμενο.

6 Βρείτε στο κείμενο τις λέξεις *γραφείο, εξετάσεων, πίνακες*. Οι λέξεις αυτές είναι πολύσημες.

- Γράψτε προτάσεις με διαφορετικές σημασίες των λέξεων αυτών.

7 Εξηγήστε τις ακόλουθες φράσεις του κειμένου και χρησιμοποιήστε τις σε δικές σας προτάσεις:

- *οδυνηρή προσωπική εμπειρία*
- *φυσικούς ομιλητές της γλώσσας*
- *μελετούσε νυχθημερόν γερμανικά*
- *παταγώδης αποτυχία*
- *επικοινωνεί επαρκώς με το περιβάλλον*

Κείμενο 3 Το e-mail της Κυριακής

Νίκος Δήμου

English Site

Νίκος

Χρυσή
Νίκος Δήμου

Βιογραφικό Τα βιβλία
Φωτογραφίες **Κείμενα** Επίκαιρα
Επικοινωνία

◀ Αρχική σελίδα

Περιεχόμενα

Το Φως

2 Βιβλία

Δοκίμια

Ποιήματα

Πεζά

Λίστες

Σάτιρες

Χρονογραφήματα

Συνεντεύξεις

Μύθος

Κείμενα

Αναζήτηση:

OK

**Το e-mail της Κυριακής - Κυριακή
14/6/98**

Από: Νίκο Δήμου

Προς: Αναγνώστες του Έθνους

**Αντίγραφο: Αναγνώστες του
Έθνους**

Θέμα: Το e-mail της Κυριακής

**Κάθε Κυριακή σε αυτή τη θέση θα
διαβάζετε ένα e-mail.**

**Για όσους δεν το ξέρουν, ένα e-mail
είναι ένα ηλεκτρονικό γράμμα. Που
στέλνει κάποιος μέσα από τον
υπολογιστή του σε έναν (ή
περισσότερους) υπολογιστές-
παραλήπτες.**

**Σε τι διαφέρει από ένα κανονικό
γράμμα; Πηγαίνει αμέσως,**

σε κλάσματα δευτερολέπτου, δε χρειάζεται φάκελο, γραμματόσημα, ταχυδρόμηση και κοστίζει (για όλη τη γη) όσο ένα αστικό τηλεφώνημα.

Το e-mail είναι η κυρίαρχη μορφή γραπτής επικοινωνίας της νέας εποχής. Ήδη το 1997, στις ΗΠΑ στάλθηκαν περισσότερα ηλεκτρονικά γράμματα από ό,τι συμβατικά, μέσω Ταχυδρομείου.

Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο έχει ήδη διαψεύσει δύο από τις πιο γνωστές κοινοτοπίες των ψευτο-κουλτουριάρηδων: πρώτα ότι οι υπολογιστές απομονώνουν τους ανθρώπους και δεύτερο ότι ο γραπτός λόγος πεθαίνει λόγω της κυριαρχίας της εικόνας.

Ουδέποτε ο γραπτός λόγος άνθιζε τόσο, όσο στην εποχή μας. Κι εκτός από τα εκατομμύρια βιβλία

και έντυπα– τώρα ανθίζει και στο Internet. Είναι ο Νέος Δικτυακός Λόγος.

Φιλικά,
Νίκος Δήμου

www.ndimou.gr

- 1** Τι είδους κείμενο είναι αυτό;
 - Από πού το καταλάβατε;
- 2** Ποιος είναι ο Νέος Δικτυακός Λόγος σύμφωνα με το συγγραφέα;
- 3** Βρείτε και υπογραμμίστε τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις.
 - Προσπαθήστε να τις αντικαταστήσετε με ένα κατάλληλο ονοματικό σύνολο, αλλάζοντας γενικά τη διατύπωση.
- 4** Βρείτε στο κείμενο τις λέξεις φάκελο και εικόνας. • Ποια σημασία έχουν;

- Σκεφτείτε άλλες σημασίες που μπορεί να έχουν αυτές οι δύο λέξεις και γράψτε με αυτές προτάσεις.

5 Ποιες απόψεις διατυπώνει ο συγγραφέας στο κείμενο; • Ποιες από αυτές τις στηρίζει με συγκεκριμένα στοιχεία;

6 Συμφωνείτε με την άποψη του Νίκου Δήμου ότι οι υπολογιστές δεν απομονώνουν τους ανθρώπους, αλλά τους διευκολύνουν να επικοινωνούν; • Γράψτε τα στοιχεία με τα οποία θα υποστηρίζατε την άποψη αυτή.

7 Αν ήσασταν μπροστά στη συγκεκριμένη ιστοσελίδα, ποιο από τα περιεχόμενα της θα διαλέγατε να ανοίξετε; • Γιατί θα κάνατε αυτή την επιλογή; Δικαιολογήστε προφορικά

την προτίμησή σας.

Κείμενο 4 Σε κρίση η ελληνική γλώσσα;

Βρίσκεται η ελληνική γλώσσα σήμερα πράγματι σε κρίση; Έχει γίνει κοινός τόπος να λέγεται και να γράφεται ότι η ελληνική γλώσσα κινδυνεύει α. από την αδυναμία της να ανταγωνιστεί την αγγλική, β. από την εισβολή αναφομοίωτων ξένων λέξεων που σφηνώθηκαν στο σώμα της χωρίς να προσαρμοστούν φωνολογικά και μορφολογικά στους κανόνες της (ασανσέρ, νάιλον, πάρκινγκ, κομπιούτερ κ.λπ.) και γ. από τους ίδιους τους χρήστες της, ιδίως τους νέους. Είναι φανερό ότι στο μέλλον, εφόσον

η αγγλική συνεχίσει να είναι παγκοσμίως η κυρίαρχη γλώσσα, όλο και περισσότεροι Έλληνες (και όχι μόνο) θα υποχρεώνονται να γίνουν δίγλωσσοι, χρησιμοποιώντας την αγγλική για την επικοινωνία με τον ξένο κόσμο (είτε διαπροσωπικά είτε διαμέσου του Διαδικτύου και των ηλεκτρονικών υπολογιστών) και τη μητρική τους γλώσσα για την επικοινωνία με τους ομογλώσσους τους. Είναι εξίσου αναπόφευκτο η ελληνική γλώσσα να δεχτεί στους κόλπους της πλήθος ξένες λέξεις, όπως έχει ήδη συμβεί από την απώτερη αρχαιότητα μέχρι σήμερα. [...] Όσο για τη χρήση της από τη νέα γενιά, έχω την εντύπωση ότι οι περισσότεροι νέοι είναι «δίγλωσσοι», με την έννοια ότι χειρίζονται δύο διαλέκτους της ελληνικής· τη μια τη χρησιμοποιούν

στις παρέες τους με άλλα παιδιά της ηλικίας τους, ενώ την άλλη τη φυλάσσουν για τις κατάλληλες περιστάσεις (όταν συνομιλούν με μεγάλους και ιδίως όταν γράφουν). Είναι, ωστόσο, αλήθεια ότι ιδίως οι νέοι βομβαρδίζονται από διάφορα μηνύματα προερχόμενα από τηλεοπτικά κανάλια (ελληνικά και ξένα), το βίντεο, τη ροκ μουσική και γενικά την πολυεθνική βιομηχανία μαζικής κουλτούρας, η οποία παράγει ένα διεθνές πλέγμα από πολιτιστικά προϊόντα προορισμένα για τους νέους, στην προσπάθειά της να τους καταστήσει αιχμαλώτους διάφορων εμπορικών και ιδεολογικών συμφερόντων. Οι εκτυφλωτικές και εναλλασσόμενες με αστραπιαία ταχύτητα εικόνες που προβάλλονται στη μικρή οθόνη (TV και Η/Υ) και οι αμείλικτα

επαναλαμβανόμενοι εκκωφαντικοί ήχοι της σύγχρονης μουσικής όχι μόνο απειλούν την ελληνική γλώσσα, αλλά και όλες τις γλώσσες – ίσως και την ελευθερία της ανθρώπινης σκέψης.

Peter Mackridge, ένθετο
«Επτά ημέρες», εφημ.
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 1999

1 Από τι συνήθως λέγεται ότι κινδυνεύει η ελληνική γλώσσα;

2 «Είναι φανερό ότι στο μέλλον,...με τους ομογλώσσους τους». Χωρίστε το απόσπασμα σε προτάσεις. • Ποια είναι η κύρια πρόταση; • Ποιες δευτερεύουσες προτάσεις είναι ονοματικές και ποιες επιρρηματικές;

- Οι ονοματικές προτάσεις τι είδους είναι;
- Από ποια ρήματα ή φράσεις εξαρτώνται;

3 Υπογραμμίστε όλες τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις του κειμένου. • Από ποια ρήματα ή φράσεις εξαρτώνται;

4 Ποιες απόψεις/κρίσεις του διατυπώνει ο συγγραφέας με τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις του κειμένου;

5 Με ποια στοιχεία αιτιολογεί καθεμιά από αυτές τις κρίσεις που εκφράζει;

6 Εξηγήστε τις φράσεις που ακολουθούν και χρησιμοποιήστε τις σε δικά σας σύντομα κείμενα που να αναδεικνύουν τη σημασία τους:

- **εισβολή αναφομοίωτων ξένων λέξεων**
- **πολυεθνική βιομηχανία μαζικής κουλτούρας**
- **διεθνές πλέγμα από πολιτιστικά προϊόντα**
- **εκτυφλωτικές εικόνες**
- **εκκωφαντικοί ήχοι**

7 Δίγλωσσοι, ομόγλωσσοι....:

Συνεχίστε τον κατάλογο των σύνθετων λέξεων με δεύτερο συνθετικό τη λέξη γλώσσα.

- **Στη συνέχεια δώστε την ερμηνεία καθεμιάς από τις λέξεις του καταλόγου που διαμορφώσατε.**

ΣΥΝΘΕΤΕΣ ΛΕΞΕΙΣ	ΕΡΜΗΝΕΙΑ
δίγλωσσοι	
ομόγλωσσοι	

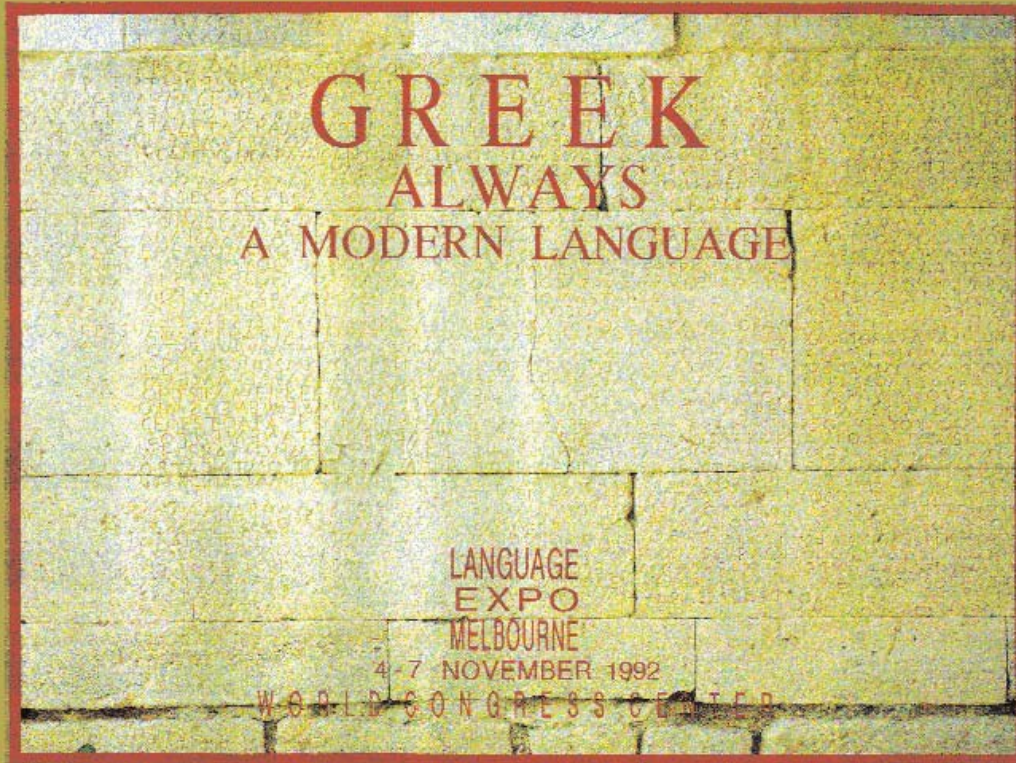
8 Στην πρώτη πρόταση του κειμένου υπάρχει η λέξη *κρίση*, η οποία είναι πολύσημη.

Ποιες σημασίες της μπορείτε να σκεφτείτε; • Χρησιμοποιήστε την ίδια λέξη σε δικές σας προτάσεις που να αναδεικνύουν τις διαφορετικές της σημασίες.

9 Στην τελευταία παράγραφο ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι οι εικόνες της μικρής οθόνης και οι ήχοι της σύγχρονης μουσικής απειλούν όχι μόνο την ελληνική γλώσσα, αλλά και όλες τις γλώσσες – ίσως και την ελευθερία της ανθρώπινης σκέψης. Πιστεύετε ότι ο συγγραφέας αιτιολογεί επαρκώς την άποψη αυτή; • Με ποιον τρόπο εσείς θα ενισχύατε την αιτιολόγηση της άποψης; Γράψτε δύο με τρεις περιόδους.

Κείμενο 5 [Μια γλώσσα πάντα σύγχρονη]

**GREEK
ALWAYS
A MODERN LANGUAGE**

**LANGUAGE EXPO
MELBOURNE
4-7 NOVEMBER 1992
WORLD CONGRESS CENTER**

Αφίσα του ΥΠΠΟ, 1992

1 Μελετήστε την αφίσα και μεταφράστε το λεκτικό της περιεχόμενο στα ελληνικά. • Ποιο είναι το γεγονός για το οποίο ενημερώνει τον αναγνώστη αυτή η αφίσα; • Ποιο είναι το κεντρικό λεκτικό μήνυμα της αφίσας;

2 Ποιος είναι ο φορέας που έχει εκδώσει την αφίσα και ποιος είναι ο πομπός του μηνύματος; • Ποια σχέση έχει με το θέμα της αφίσας, κατά τη γνώμη σας;

3 Κατά τη γνώμη σας, ποια σχέση συνδέει το λεκτικό μήνυμα με το φόντο της εικόνας;

4 Προσπαθήστε να προσδιορίσετε, όσο γίνεται με μεγαλύτερη προσέγγιση, ποιο είναι το κοινό στο οποίο απευθύνεται η αφίσα. • Από ποια στοιχεία της αφίσας βγάξετε τα συμπεράσματά σας;

5 Το ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού αποφασίζει να εκδώσει ένα δίπτυχο, για να μοιραστεί στους επισκέπτες της Language Expo και να τους πληροφορεί για τη νέα ελληνική γλώσσα, τη σχέση της με τα αρχαία ελληνικά και με τις άλλες σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες. Επίσης, προσπαθεί να πείσει τους ξένους επισκέπτες της έκθεσης να ξεκινήσουν την εκμάθηση της νέας ελληνικής γλώσσας.

α. Τι περιεχόμενο προτείνετε να έχει το φυλλάδιο αυτό; • Γράψτε έως δύο παραγράφους.

Τι εικονογράφηση προτείνετε;

• Αναζητήστε στα βιβλία σας εικόνες που θεωρείτε ότι θα ταίριαζαν.

Προσέξτε το κείμενο σας:

• να περιλαμβάνει έγκυρες

πληροφορίες,

- να προσεγγίζει από ποικίλες πλευρές το θέμα,
- να περιλαμβάνει αιτιολογημένες κρίσεις,
- να έχει ύφος κατάλληλο για διαφημιστικό κείμενο

Κείμενο 6 [Αισθήσεων δώρο]

Dono dei sensi

Αισθήσεων δώρο

Χειμωνιάτικη πρεμιέρα για το Dono dei sensi με «ξεχωριστές γεύσεις» και το τζάκι να καίει από νωρίς το μεσημέρι.

Το Dono dei sensi είναι ένα πανέμορφο νεοκλασικό της εποχής του Μεσοπολέμου, από τα λίγα πια που απέμειναν στην Αθήνα, και αναπλάστηκε με πολύ μεράκι και αγάπη. Η ευαισθησία και ο σεβασμός στην παράδοση και την ποιότητα γίνονται αντιληπτά μόλις διαβείς τη χαρακτηριστική ξύλινη εξώπορτα.

Η «μπάρα» προσφέρει ιδιαίτερα cocktails και στο δεύτερο και τρίτο επίπεδο υπάρχουν χώροι *privé* για cozy συναντήσεις και εκδηλώσεις. Στο αίθριο, οι ακτίνες του ήλιου σε χαϊδεύουν μέχρι τις πρώτες απογευματινές ώρες.

Χρώμα καταλύτης το πορτοκαλί της έμπνευσης, της αναζήτησης, της δημιουργίας χαρίζει ένα ανέμελο touch στην ατμόσφαιρα.

Το Dono dei sensi πρωτοπορεί στις νέες ιδέες κι έτσι υιοθέτησε τη διεθνή ιδέα «Η τέχνη κοντά σας όπου κι αν βρίσκεστε».

Στο χώρο οργανώνονται πρωτότυπες «εικαστικές προσεγγίσεις», εκθέσεις ζωγραφικής, φωτογραφίας και performance γνωστών καλλιτεχνών από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Έτσι θα έχετε την ευκαιρία να ενημερωθείτε για τις σύγχρονες τάσεις και ρεύματα στην Τέχνη και παράλληλα θα βρίσκεστε κάθε φορά σε ένα διαφορετικό περιβάλλον.

Η μουσική είναι ένα ταξίδι

αναζήτησης στις μουσικές του κόσμου.

Η φιλοσοφία *Dono dei sensi* είναι ένα παιχνίδισμα των αισθήσεων με ποιοτικά δημιουργική μεσογειακή κουζίνα σε *fun* τιμές!!! Αξίζει να αφεθείτε στα χέρια του chef για να απολαύσετε γεύσεις γνώριμες και αγαπημένες που ταιριάζουν σε όλα τα γούστα και «γράφουν» στον ουρανίσκο. «Ενδείκνυται» για ονειρεμένα μεσημεριανά γεύματα με φίλους, για *business lunches* με εντυπωσιακές τιμές ή... έτσι απλά για να σας δουν και να τους δείτε.

Το parking είναι εξασφαλισμένο

Διαφημιστική καταχώριση,
περ. «ΒΗΜΑgazino», εφημ.
ΤΟ ΒΗΜΑ, 2003 (διασκευή)

1 Τι είδους κείμενο είναι αυτό; ·

- Ποιος είναι ο σκοπός του;

2 Βρείτε όλες τις ξένες λέξεις του κειμένου και γράψτε χωριστά:

- αυτές που είναι προσαρμοσμένες στη μορφολογία των ελληνικών,
- αυτές που χρησιμοποιούνται αυτούσιες (και με λατινικούς χαρακτήρες).

3 Μεταφράστε τις ξένες λέξεις. Αν χρειαστεί, καταφύγετε στο λεξικό.

4 Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι ο συντάκτης του κειμένου καταφεύγει στην υπερβολική χρήση ξένων λέξεων; Πόσο διαφορετικό θα ήταν το επικοινωνιακό αποτέλεσμα,

αν στη θέση των ξένων λέξεων χρησιμοποιούνταν ελληνικές;

5 Ποιο νομίζετε ότι είναι τελικά το βασικό μήνυμα του κειμένου;

• σ' αυτό το μαγαζί θα φάτε καλά

• σ' αυτό το μαγαζί θα φάτε καλά και παράλληλα θα απολαύσετε την τέχνη

• αν πάτε σ' αυτό το μαγαζί, θα αποδείξετε ότι είστε άνθρωπος με καλό γούστο

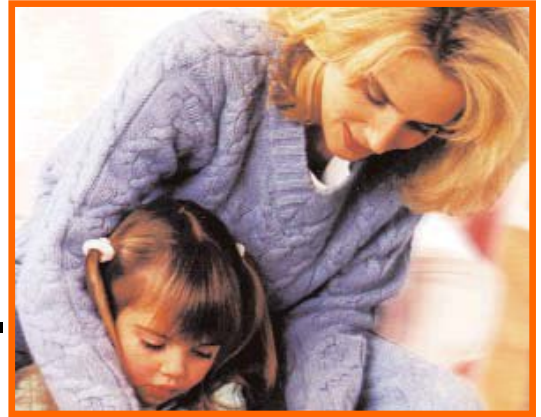
• αν πάτε σ' αυτό το μαγαζί, θα αποδείξετε την κοινωνική σας ανωτερότητα

Τεκμηριώστε την άποψή σας με στοιχεία από το κείμενο.

Κείμενο 7 [Η κατάκτηση της μητρικής γλώσσας]

Το παιδί έχει αποκτήσει προτού πάει στο σχολείο πλήρη επικοινωνιακή ικανότητα στη μητρική του γλώσσα. Ξέρει να επιλέγει τα γλωσσικά στοιχεία που είναι κατάλληλα για την επικοινωνία με τους άλλους, ανάλογα με το ποιος είναι ο συνομιλητής, ποιος είναι ο κοινωνικός του ρόλος και ποιος ο στόχος της ομιλίας. Γνωρίζει ότι ο λόγος συνδέεται με ορισμένα στοιχεία του περιβάλλοντος και ότι η επικοινωνία απαιτεί κάθε στιγμή επιλογές γλωσσικές. Με άλλη διατύπωση ζητάει παγωτό από τη μητέρα του το παιδί των έξι χρόνων και με άλλη από τον παγωτατζή

(η μητέρα έχει το δικαίωμα να επιτρέψει ή να απαγορεύσει το παγωτό και η ανταπόκρισή της στο αίτημα πετυχαίνεται με διαφορετικά λόγια και άλλο ύφος). [...]

Το παιδί, προτού μπει στην πρώτη τάξη του σχολείου, μιλάει και ξέρει να διακρίνει την καταλληλότητα των γλωσσικών στοιχείων για την αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας. Αλλιώς μιλάει στη μητέρα, αλλιώς στο συνομήλικό φίλο, αλλιώς στη γιαγιά, δηλαδή έχει ήδη την ικανότητα να εφαρμόζει την εναλλαγή των κωδίκων, την ικανότητα μετάβασης από μια γλωσσική μορφή (ή ύφος) σε μια άλλη, σύμφωνα με το ρόλο του συνομιλητή και την κατάσταση της επικοινωνίας. Σε άλλη μορφή θα διατυπώσει λεκτικό μήνυμα προς τον πατέρα που είναι άρρωστος

(κατάσταση οικειότητας σοβαρή) και σε άλλη προς την παρέα στο παιχνίδι (κατάσταση οικειότητας που δεν είναι σοβαρή). [...]

Με άλλα λόγια, το παιδί φτάνοντας για πρώτη φορά στο σχολείο κυριαρχεί απόλυτα στο γλωσσικό σύστημα, χρησιμοποιεί θαυμάσια τη μητρική του γλώσσα, την οποία διευρύνει για να ανταποκρίνεται σε νέες καταστάσεις επικοινωνίας και μπορεί να τη διευρύνει συνεχώς απέναντι σε νέα αιτήματα διαφορετικών μορφών επικοινωνίας.

Άννα Φραγκουδάκη, Γλώσσα και Ιδεολογία, εκδ. Οδυσσέας, 1993

1 Ποιο είναι το θέμα που πραγματεύεται η συγγραφέας;

2 Η βασική θέση που παίρνει η συγγραφέας είναι ότι το παιδί φτάνοντας στην Α΄ Δημοτικού χρησιμοποιεί θαυμάσια τη μητρική του γλώσσα. Με ποια στοιχεία στηρίζει/αιτιολογεί τη θέση της αυτή;

3 Αν η συγγραφέας έχει δίκιο στη βασική της θέση, τότε γιατί οι μαθητές διδάσκονται τη Γλώσσα στο σχολείο σε όλα τα χρόνια της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης τους; • Βρείτε την απάντηση στο κείμενο.

4 «δηλαδή έχει ήδη την ικανότητα... σε μιαν άλλη»: Βρείτε τη δευτερεύουσα ονομαστική πρόταση του αποσπάσματος. • Στο απόσπασμα αυτό να μετατρέψετε τη δευτερεύουσα πρόταση σε ονομαστικό σύνολο

και το ονοματικό σύνολο *ικανότητα* μετάβασης σε δευτερεύουσα πρόταση κάνοντας και τις απαραίτητες αλλαγές.

5 Βρείτε στο κείμενο τις λέξεις *ρόλο*, *λόγος* και *μήνυμα*. • Γράψτε δικές σας προτάσεις με τις τρεις αυτές λέξεις δίνοντάς τους κάθε φορά και διαφορετική σημασία.

Άσκηση – Δραστηριότητα

■ Συμπληρώστε την ακροστιχίδα.

1. Γ.....

2. Λ.....

3. Ω.....

4. Σ.....

5. Σ.....

6. Α.....

- 1. Η αποτύπωση του λόγου πάνω σε μια επιφάνεια (μαρμάρινη, ξύλινη, χάρτινη κ.λπ.) με τη χρήση συμβόλων (γραμμάτων).**
- 2. Αυτός που σχετίζεται με το λόγο.**
- 3. Το 24ο γράμμα του ελληνικού αλφαβήτου.**
- 4. Το πρόσωπο που ασχολείται συστηματικά με τη συγγραφή.**
- 5. Αν δεν υπάρχει στο λόγο, εύκολα δημιουργούνται παρεξηγήσεις.**
- 6. Αυτός που δε γράφτηκε.**

3η ενότητα

ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΙΔΙΟΙ. ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ

- Ερωτηματικές προτάσεις
- Ευθύς και πλάγιος λόγος
 - Σχήματα λόγου:
Κυριολεξία και μεταφορά

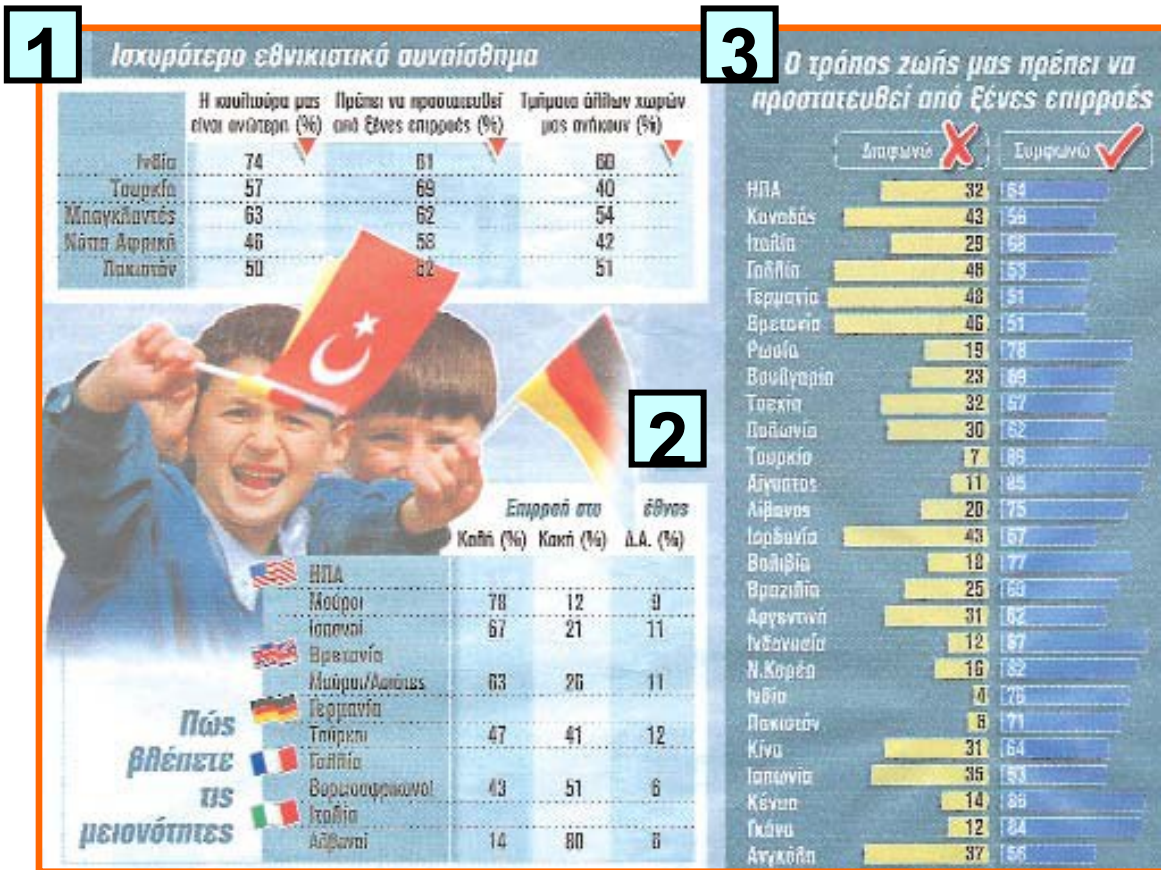

www.donellycolt.com/katalogue/peacepostcard.html

Ερωτηματικές προτάσεις – Ευθύς και πλάγιος λόγος – Σχήματα λόγου: Κυριολεξία και μεταφορά

Κείμενο 1 [Εμείς και οι άλλοι]

έρευνα από την εφημ.
ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ,
2003

1**Ισχυρότερο εθνικιστικό συναίσθημα**

	Η κουλτού- ρα μας είναι ανώτερη (%)	Πρέπει να προστατευθεί από ξένες επιρροές (%)	Τμήματα άλλων χωρών μας ανήκουν (%)
Ινδία	74	61	60
Τουρκία	57	69	40
Μπαγκλαντές	63	62	54
Νότια Αφρική	46	58	42
Πακιστάν	50	52	51

Πώς βλέπετε τις μειονότητες

2

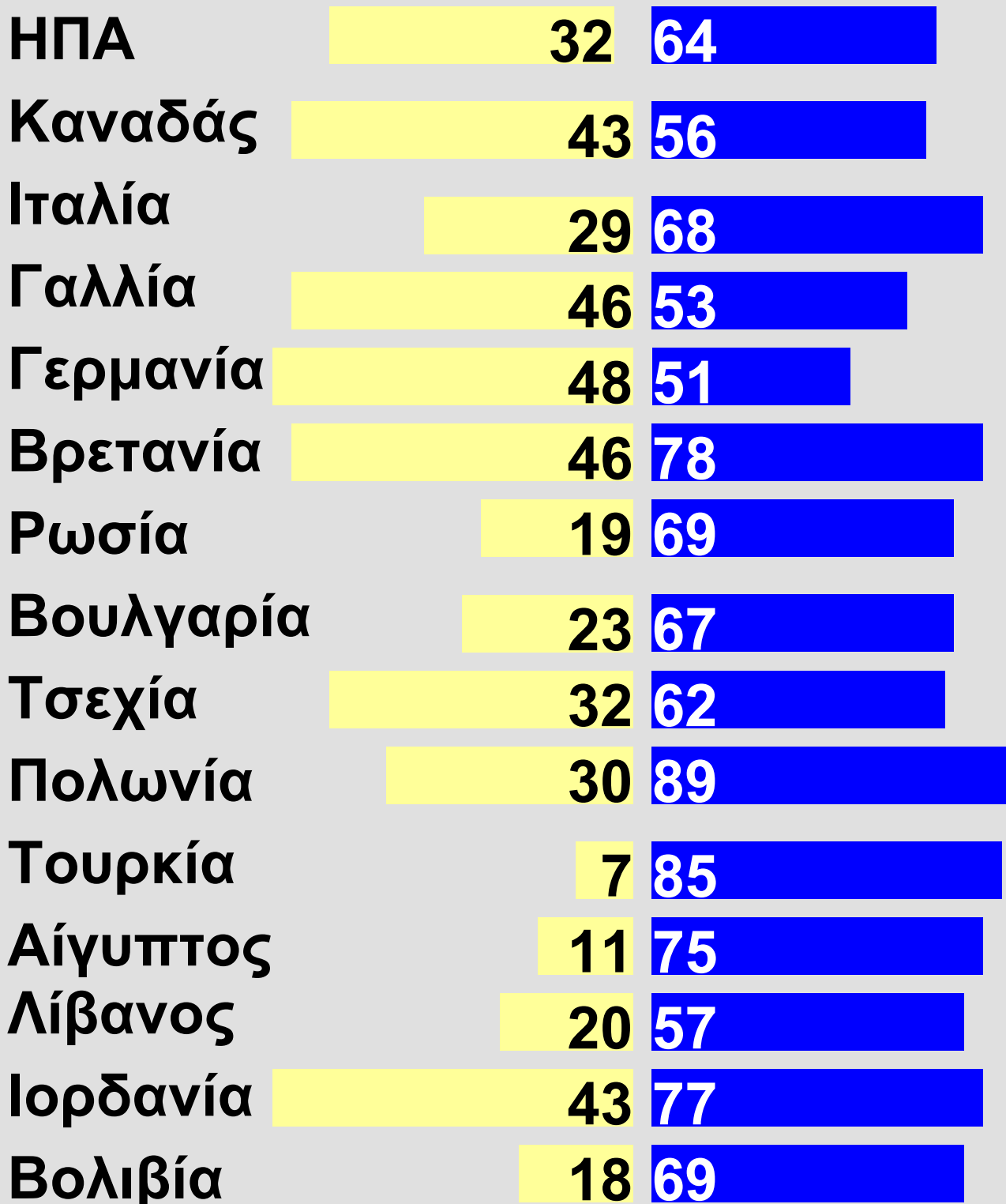
Επιρροή στο έθνος

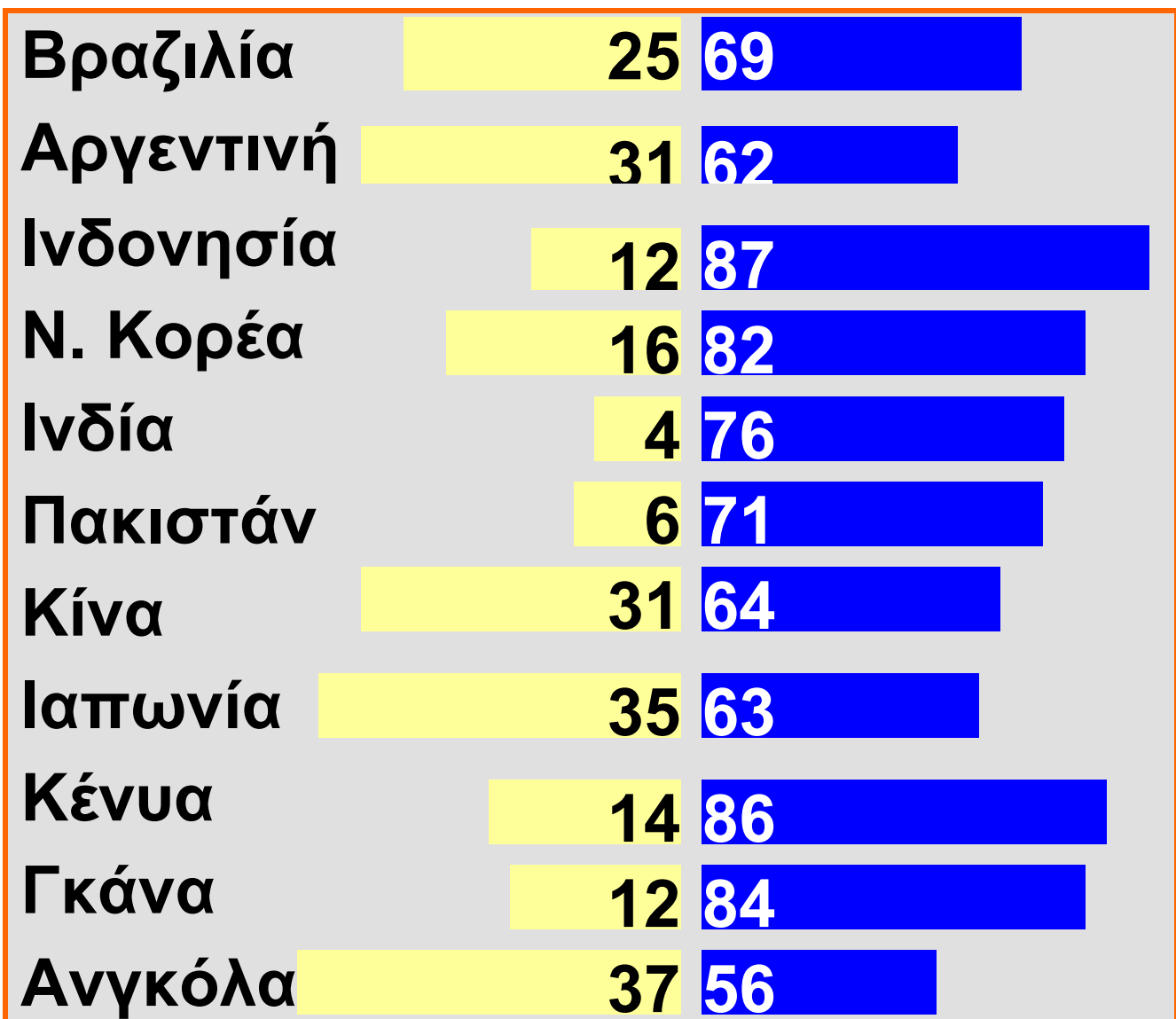
	Καλή (%)	Κακή (%)	Δ.Α. (%)
ΗΠΑ			
Μαύροι	78	12	9
Ισπανοί	67	21	11
Βρετανία			
Μαύροι/Ασιάτες	63	26	11
Γερμανία			
Τούρκοι	47	41	12
Γαλλία			
Βορειοαφρικανοί	43	51	6
Ιταλία			
Αλβανοί	14	80	6

3 Ο τρόπος ζωής μας πρέπει να προστατευθεί από ξένες επιρροές

Διαφωνώ **x**

Συμφωνώ **✓**

1 Τα στατιστικά δεδομένα που παρουσιάζονται στο κείμενο 1 προήλθαν από την επεξεργασία ενός ερωτηματολογίου, στο οποίο απάντησαν χιλιάδες πολίτες από πολλές χώρες του κόσμου. Ποιες νομίζετε ότι ήταν οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αυτού;

- Διατυπώστε τις ερωτήσεις αυτές γραπτά.
- Είναι ανοιχτού ή κλειστού τύπου;

2 Στο κείμενο 1 υπάρχουν εικόνες, πίνακες και διαγράμματα. Πιστεύετε ότι αυτό κάνει το κείμενο πιο αποτελεσματικό; • Για ποιους λόγους; • Τι θα έχανε, αν περιείχε μόνο λόγο, για να μεταδώσει το μήνυμά του;

3 Στο κείμενο 1 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μιας δημοσκόπησης που, ανάμεσα στα άλλα, διερεύνησε τα αισθήματα των πολιτών διάφορων χωρών για τη χώρα τους και τη στάση τους απέναντι στους άλλους. Αποφασίζετε να αναδημοσιεύσετε αυτούς τους πίνακες στο περιοδικό του σχολείου σας. Γράψτε το συνοδευτικό κείμενο που θα σχολιάζει τα ευρήματα αυτά.

Κείμενο 2 [Όταν είσαι ξένος...]

[...] Έπιακα δουλειά σ' ένα ρέστοραντ. Νύχτα με νύχτα. Ήταν ευχαριστημένο το αφεντικό. [...] Ο αφεντικός μου δε μου τα 'δινε όλα τα λεφτά. Μου 'δινε ίσα να πορεύω. Τ' άλλα τα βάσταγε, να τα 'χει σιγουρεμένα μούειπε. Πέντε μήνες διάβηκαν, ήθελα να βοηθήσω κι εγώ στο μοιράδι μου τη μάνα μου, τ' αδέρφια. «Να μου δώκεις τα λεφτά, μάστορα» του λέγω. Τόσο το φαΐ, τόσα ο ύπνος, μου λαγάρισε πενήντα χιλιάρικα. Πήγα να κρίνω, με πήρε από μπροστά. «Καλά είναι» μου λέγει «μην 'κούγεσαι. Θα τα 'παιρνες και μέσα;»

Μου 'ρθε να δώκω σε κάτι Αλβανούς από ένα πεντοχίλιαρο να του γκρεμίσουν τα τζάμια,

μετανόησα. Μου κρύωσε αγάλια η καρδιά.

Αποφάσισα και μπήκα στο λεωφορείο μια μέρα με άλλα παιδιά, για την Αθήνα. Σ' ένα χωριό πιο όξω, μας σταμάτησε η πολιτσία. Μπήκαν μέσα, τήραζαν τα μούτρα και μας κατήβαζαν. Μας γνώριζαν, σάμπως νάημασταν σφραϊδισμένοι. Εγώ προσπάθησα να πιάκω μουαμπέτι με τον διπλανό μου, τάχα ότι είχαμαν να κάνομε, δε με χαμπάρισε. Με κατέβασαν και μένανε. Κατέβασαν κι έναν άνθρωπο που πελεκιόταν ότι ήταν απ' τη Γουμενίτσα. Έγινε ανακατωσιά, χώθηκα σ' έναν χαλέ στο καφενείο. Έκατσα πολλή ώρα, βγήκα, είχαν φύγει. Πήγα πάλε στη Γουμενίτσα. Μου 'πιακε η πλάκα το ποδάρι, σ' τούτην πολιτεία. [...]

Την άλλη μέρα πήγα πάλε στην Ομόνοια. Είδα έναν απ' το χωριό, απ' το σόι. Γύρισε αλλού. Στο χωριό ήμασταν άβγαλτοι από τα σπίτια. Δεν του έκρινα κι εγώ.

Μπίτισαν τα λεφτά, κοιμόμουν τις νύχτες σε γιαπιά ή απουκάτω στο μετρό. Το πρωί έρχονταν πολλοί ντόπιοι με αυτοκίνητα και διάλεαν παιδιά για δουλειές εργατικές. Μαζεύονταν τα παιδιά τροῦρω μελίτσι, φώναζαν, πελεκιόνταν. Έπαιραν κάνα δυο, έφευγαν. Εγώ δε ζύγωνα. Αν μου έγνεφε καένας, πήγαινα. Κατόπι σβαριζόμασταν σε κείνον τον τόπο, ξυλάγγουρα, μέχρι το νύχτωμα.

Πιαστήκαμαν μια μέρα με ντόπιους εργάτες. «Μας παίρτε τη χαψιά μέσα απ' το στόμα. Ανάθεμα την κατάρα που σας έφερε» είπε ένας και ρίχτηκε σε μια παρέα,

με τη βούρτσα που μπογιάτιζε.
Πέσαμαν κι άλλοι, γινήκαμε δεμάτι.
Δίκιο είχαν κι αυτοί, δίκιο κι εμείς.
Αλλά πού να το βρούμε. Ποιο κλαρί
το κάνει;

Σωτήρης Δημητρίου,
Ν' ακούω καλά τ' όνομα σου,
εκδ. Κέδρος, 1993

1 Το κείμενο 2 αναφέρεται στη ζωή ενός λαθρομετανάστη. Ποιες δυσκολίες συνάντησε και πώς προσπάθησε να τις αντιμετωπίσει;

2 Πώς κατανοείτε εσείς αυτό το απόσπασμα; • Ποια είναι η δική σας γνώμη για το θέμα;

3 Εντοπίστε τις ευθείες ερωτήσεις που υπάρχουν στο κείμενο. • Σε ποιο είδος ερωτήσεων ανήκουν;

4 Προσπαθήστε να αντικαταστήσετε γραπτώς τις μεταφορικές εκφράσεις του κειμένου με κυριολεκτικές. • Πότε η ανάγνωσή του είναι πιο ευχάριστη και για ποιους λόγους;

Κείμενο 3 [Οι δέκα ερωτήσεις]

■ Το επόμενο κείμενο να το κατασκευάσετε μόνοι σας. Υποθέστε ότι σας δίνεται η ευκαιρία να πάρετε συνέντευξη από ένα πρόσωπο που θαυμάζετε, επειδή αγωνίζεται για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Γράψτε τις ερωτήσεις που θα κάνετε, ώστε να πάρετε ενδιαφέρουσες πληροφορίες τόσο για τη ζωή, τα κίνητρα και τη δράση του προσώπου αυτού, όσο και για τις απόψεις του πάνω σε δυο τρία

φλέγοντα ζητήματα που απασχολούν την ελληνική κοινωνία ή την οικουμένη γενικά. (Ο αριθμός των ερωτήσεων να μην ξεπερνά τις δέκα.)

ερώτηση 1:

.....

.....

ερώτηση 2:

.....

.....

ερώτηση 3:

.....

.....

ερώτηση 4:

.....

.....

ερώτηση 5:

.....

.....

ερώτηση 6:

.....

.....

ερώτηση 7:

.....

.....

ερώτηση 8:

.....

.....

ερώτηση 9:

.....

.....

ερώτηση 10:

.....

.....

**Κείμενο 4 Ξεχνιέται
ο Αδόλφος Χίτλερ;**

**Αλήθεια –των αδυνάτων αδύνατο–
ποτές δεν εκατάφερα να καταλάβω**

αυτά τα όντα που δεν βλέπουνε
το τερατώδες κοινό γνώρισμα
τ' ανθρώπου

–το εφήμερο
της παράλογης ζωής του–
κι ανακαλύπτουνε διαφορές
–γιομάτοι μίσος– διαφορές
σε χρώμα δέρματος φυλή
θρησκεία

Νίκος Εγγονόπουλος,
Στην κοιλάδα με τους
ροδώνες, εκδ. Ίκαρος, 1992

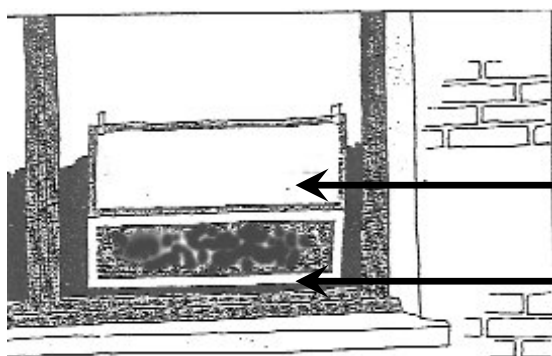
1 Ο ποιητής μιλάει για κάποια
όντα. Ποιες άλλες λέξεις θα
μπορούσε να είχε χρησιμοποιήσει
στη θέση της λέξης όντα και γιατί
νομίζετε ότι διάλεξε τη
συγκεκριμένη λέξη και όχι
οποιαδήποτε άλλη;

2 Γιατί το ποίημα έχει τον τίτλο «Ξεχνιέται ο Αδόλφος Χίτλερ;»; • Τι είδους ερώτηση είναι αυτή; • Ποιο είναι το νόημά της;

3 Το ποίημα αναφέρεται μόνο στο Χίτλερ ή έχει ευρύτερο στόχο; |

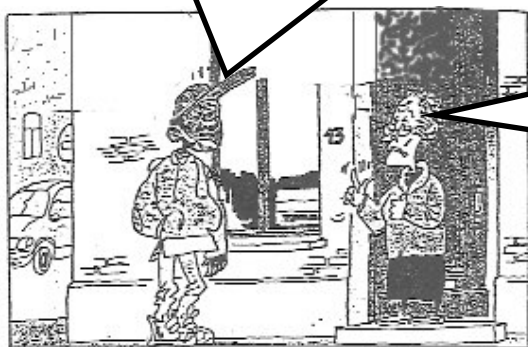
Κείμενο 4 [Προκαταλήψεις]

ENOΙΚΙΑΖΕΤΑΙ

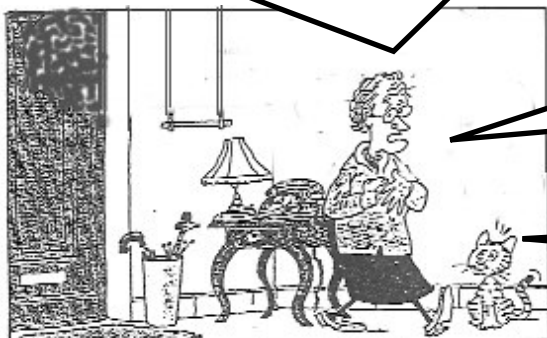
Δωμάτιο

**'Μέρα κυρία! Εκείνο
το δωμάτιο...**

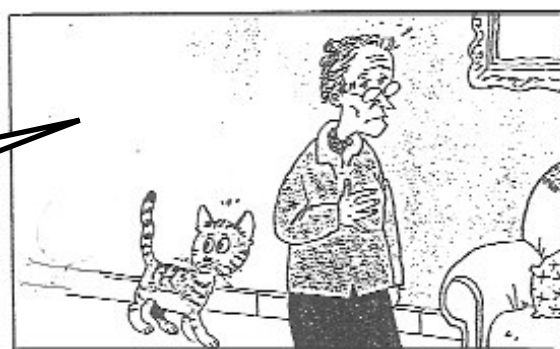
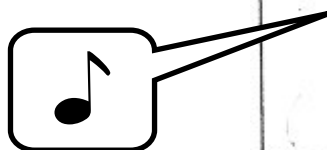
**Εεε...Νοικιάστηκε!
Νοικιάστηκε!**

Δεν έχω τίποτα με τους μαύρους (άλλωστε λατρεύω τον Έντι Μέρφι!) Αλλά και να τους βάλω σπίτι μου, όχι ευχαριστώ, δεν θα πάρω!...

Έτσι ψιψίνα;!

Μιάου;

Καλημέρα, κυρία! Είδαμε το ενοικιαστήριο!... Από 'δω ο πατέρας μου και η αδελφούλα μου η Φατίμα...

Καλημέρα
μαντάμ...

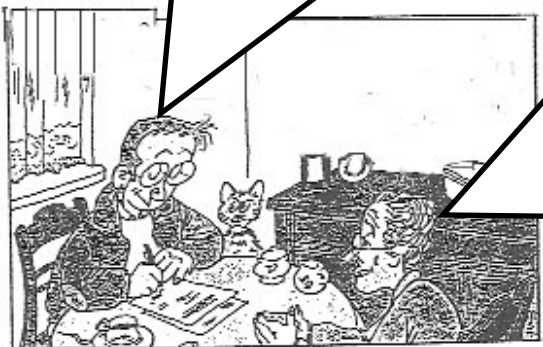

**Χριστούλη
μου,
Άραβες!...**

**Λυ...Λυπάμαι!...Αλλά
δυστυχώς μόλις
νοικιάστηκε!...Εεε...Χεχέ!**

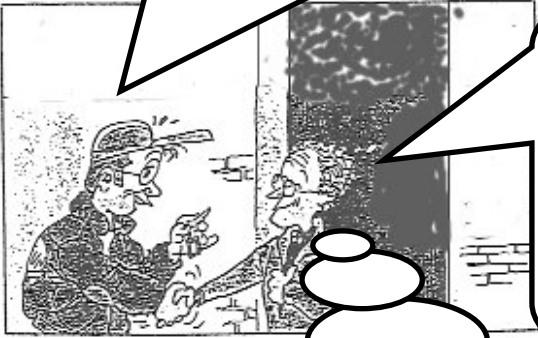
Και τελικά, λίγο αργότερα...

**Ορίστε... Μια υπογραφή
και έτοιμο το συμφωνητικό.**

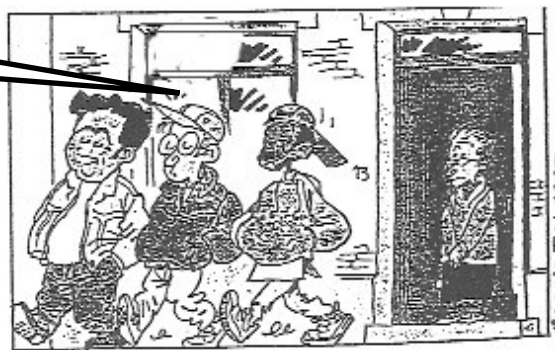
**Δόξα τω Θεώ! Μ'
ένα παλικαράκι
από τα μέρη μας!
Δεν είμαι
ρατσίστρια, αλλά
στην ηλικία μου,
καταλαβαίνετε...**

Αλήθεια, θα σας πείραζε να ρχονται οι φίλοι μου να με βλέπουν;

Μα τι είν' αυτά που λέτε; Μπορείτε να δέχεστε όποιοι θέλετε, νεαρέ!...

Ευγενής, καθαρός και καλοθρεμμένος! Έκανα τη σωστή επιλογή.

**Εγώ ρατσιστής;, ενημερωτικό
φυλλάδιο της Ευρωπαϊκής
Επιτροπής
κατά του Ρατσισμού, 1998**

1 Αφηγηθείτε την ιστορία,
χρησιμοποιώντας τον πλάγιο λόγο,
για να αποδώσετε τα λόγια και τις
σκέψεις των προσώπων.

2 Προσπαθήστε να αφηγηθείτε μια
άλλη ιστορία, πραγματική ή
φανταστική, που να αναφέρεται
στις προκαταλήψεις.
Χρησιμοποιήστε πλάγιο λόγο.

**Κείμενο 6 [Ο ρατσισμός των
γηπέδων]**

**Θα γίνουμε κάποτε μια
σύγχρονη πολιτεία; Είναι εικόνα
πολιτισμένου κράτους αυτή**

η κτηνώδης βία, αυτός ο ρατσισμός στα γήπεδα;

Διαρρηγνύουμε τα ιμάτιά μας ότι δεν είμαστε ρατσιστές. Μα δεν είναι μια μορφή ρατσισμού αυτός ο φανατικός αγελισμός πράσινων, κόκκινων, κίτρινων και πάει λέγοντας;

[...] Όπως κάθε ρατσισμός, ο ποδοσφαιρικός έχει όλα τα γνωρίσματα του απαρτχάιντ. Σημαίες, σύμβολα, συνθήματα, γλωσσικούς χαρακτηρισμούς του μισητού αντιπάλου και, κυρίως, θεωρητικό υπόβαθρο.

Επικαλούνται οι ποδοσφαιρικοί ρατσιστές ιστορία, ήττες, θριαμβευτικές νίκες, κατασκόπους, πράκτορες, προδότες. Διαθέτουν καλοπληρωμένους μισθοφόρους και επιδιώκουν, και επιτυγχάνουν, ακόμα και πολιτικές, κομματικές

και ιδεολογικές συμμαχίες. Ένα πράγματι λαϊκό σπορ, ένα παιχνίδι με σοφούς κανόνες που λειτουργεί ως θέαμα, τεχνική και εκτόνωση, κατήντησε αρένα θηριομαχιών, όπου οι αντίπαλοι αντιμετωπίζονται ως μονομάχοι, ως Χριστιανοί και λεοντάρια...

Κώστας Γεωργουσόπουλος,
«Ο άλλος ρατσισμός»,
εφημ. *ΤΑ ΝΕΑ*, 2000

- 1** Τι είδους ερωτήσεις χρησιμοποιούνται στο κείμενο;
 - Για ποιο λόγο;
- 2** Μπορείτε να εντοπίσετε τις μεταφορές στο κείμενο αυτό;
 - Ποιο σκοπό εξυπηρετούν;
- 3** Δικαιολογήστε τον τίτλο του αποσπάσματος.

4 Με ποια στοιχεία υποστηρίζει ο συγγραφέας την άποψη ότι στα γήπεδα αναπτύσσεται μια μορφή ρατσισμού; • Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψή του; • Αναπτύξτε τα δικά σας επιχειρήματα.

Κείμενο 7 Στον πλανήτη του μπεκρή

Τον επόμενο πλανήτη τον κατοικούσε ένας μπεκρής.

Αυτή η επίσκεψη ήταν πολύ μικρή, μα βύθισε το μικρό πρίγκιπα σε βαθιά δυσθυμία.

«Τι κάνεις εδώ;» ρώτησε τον μπεκρή, που τον βρήκε να κάθεται βουβός μπρος σε μια σειρά άδεια και γεμάτα μπουκάλια.

«Πίνω» απάντησε ο μπεκρής

με κατσουφιασμένο ύφος.

«Γιατί πίνεις;» τον ρώτησε ο μικρός πρίγκιπας.

«Για να ξεχνώ» απάντησε ο μπεκρής.

«Να ξεχνάς τι;» ρώτησε ο μικρός πρίγκιπας που τον λυπόταν κιόλας.

«Για να ξεχνώ ότι ντρέπομαι» παραδέχτηκε ο μπεκρής και χαμήλωσε το κεφάλι.

«Γιατί ντρέπεσαι;» ρώτησε ο μικρός πρίγκιπας, που είχε την επιθυμία να τον βοηθήσει.

«Γιατί πίνω» τέλειωσε ο μπεκρής και κλείστηκε αδιάφορα στη σιωπή του.

Κι ο μικρός πρίγκιπας εξαφανίστηκε σαστισμένος.

« Οι μεγάλοι άνθρωποι είναι αναμφισβήτητα πολύ παράξενοι» είπε φεύγοντας.

Άντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύ,
Ο Μικρός Πρίγκιπας,
μτφρ. Ρένος Πολίτης,
εκδ. Λογοτεχνική, χ.χ.

1 Τι είδους ερωτήσεις υπάρχουν στο κείμενο 7; • Ποια είναι η λειτουργία τους;

2 Μετατρέψτε τον ευθύ σε πλάγιο λόγο, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές.

.....

.....

.....

.....

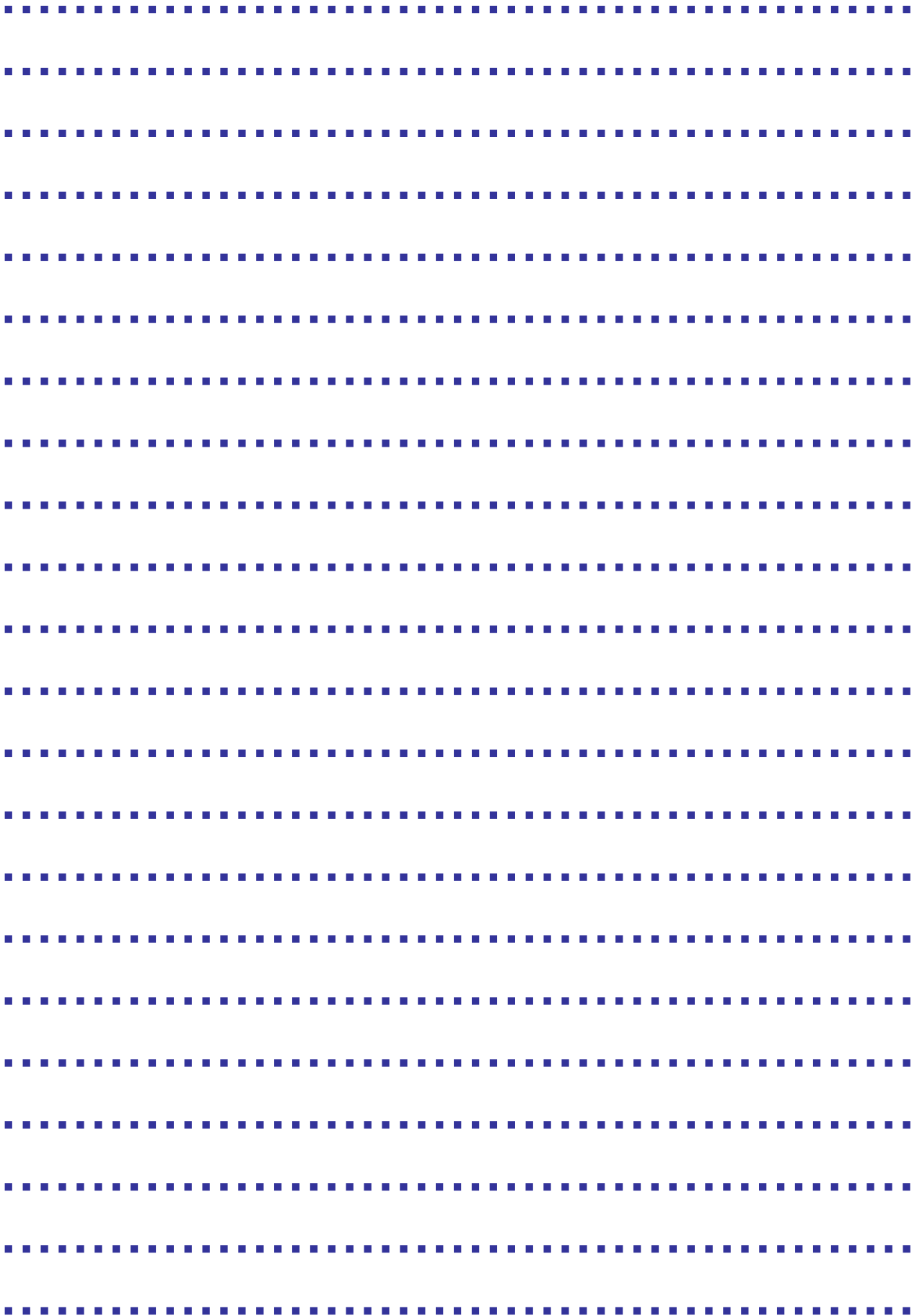
.....

.....

.....

.....

.....

Ασκήσεις – Δραστηριότητες

1 Πολλές φορές στον καθημερινό μας λόγο χαρακτηρίζουμε ανθρώπινες συμπεριφορές, χρησιμοποιώντας συνηθισμένες μεταφορικές εκφράσεις. Βρείτε σε ποια συμπεριφορά ή χαρακτήρα θα ταίριαζε καθεμιά από τις παρακάτω φράσεις:

α. Είναι σαΐνι στα Μαθηματικά.

β. Μόλις τον είδε, έγινε λαγός.

γ. Είναι μια αλεπού αυτός...

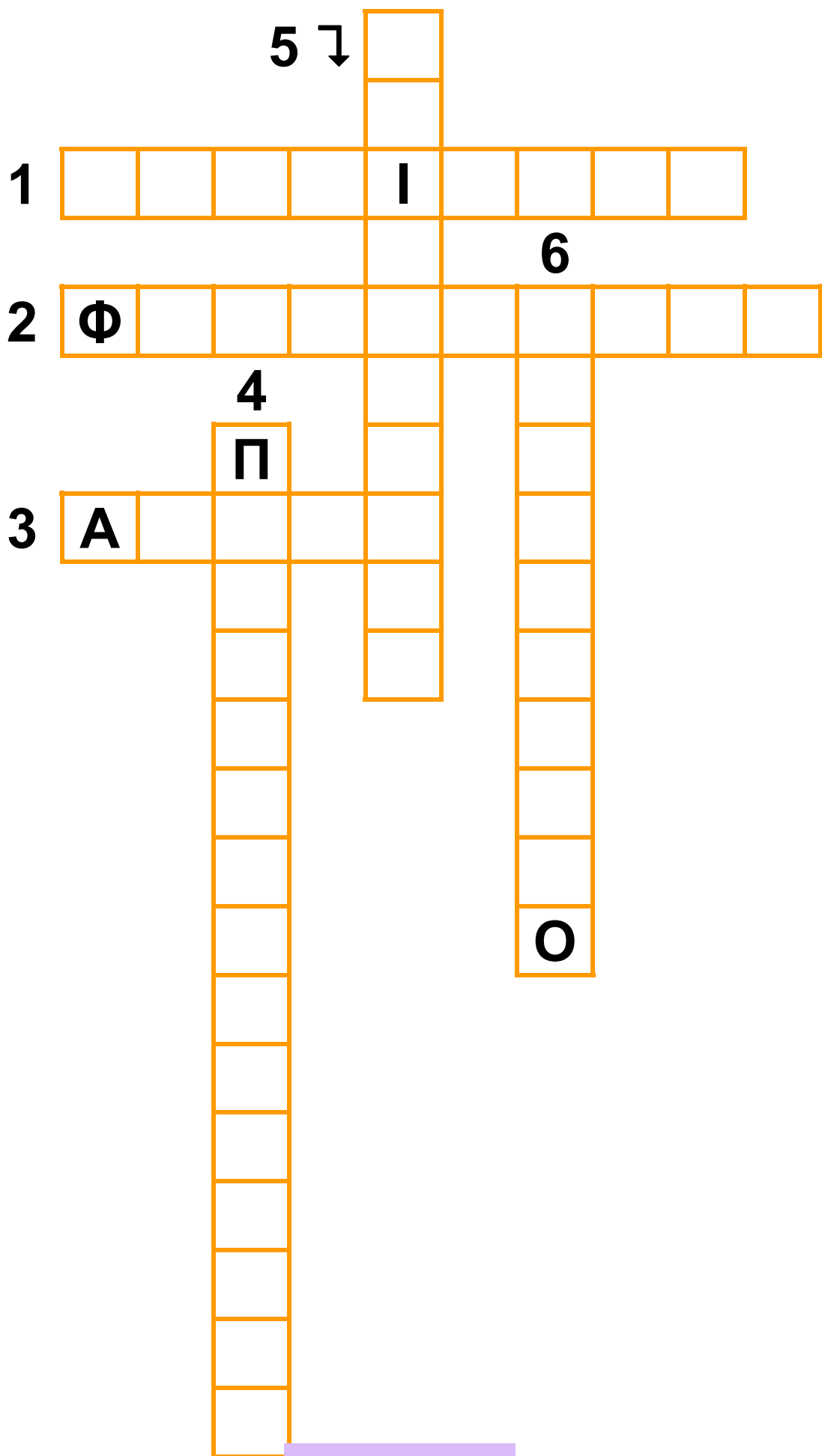
δ. Τα 'κανα θάλασσα!

ε. Είναι αγύριστο κεφάλι.

στ. Σιγά μην του ξέφευγε. Είναι αετός αυτός!

2 Λύστε το σταυρόλεξο που ακολουθεί.

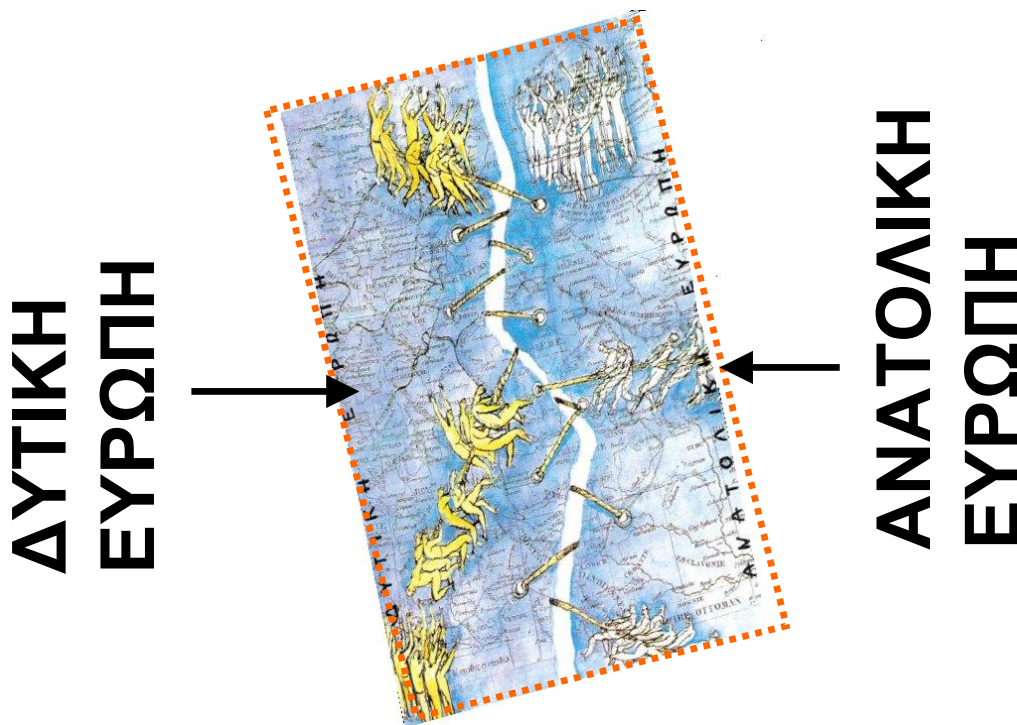
- 1. Αυτός που πιστεύει ότι υπάρχουν ανώτερες και κατώτερες φυλές.**
- 2. Κίνημα που διεκδικεί την ισότητα ανάμεσα στους άντρες και τις γυναίκες.**
- 3. Χρειάζεται στη διαφορετικότητα να δείχνουμε...**
- 4. Τα τελευταία χρόνια η κοινωνία μας γίνεται ολοένα και πιο...**
- 5. Στη Θράκη ζει μουσουλμανική...**
- 6. Το να πιστεύει κάποιος ξένος ότι όλοι οι Έλληνες είναι μελαχρινοί, έχουν μουστάκι και είναι τεμπέληδες, είναι ένα...**

4η ενότητα

ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ

- Αναφορικές προτάσεις
- Ελληνικά σε ξένες γλώσσες
- Συνώνυμα –Αντίθετα

Από το βιβλίο του Jacques Le Golf,
Η Ευρώπη. *Μια αφήγηση για παιδιά
και νέους,*
μτφρ. Βάσιος Τσακόπουλος,
εκδ. ελληνικά Γράμματα, 1997

Αναφορικές προτάσεις – Ελληνικά σε ξένες γλώσσες – Συνώνυμα – Αντίθετα

Κείμενο 1 [Τι σημαίνει Ευρωπαίος;]

[...] Θεωρώ λοιπόν ότι οι Ευρωπαίοι, και μιλάμε εδώ για τους ανθρώπους της σκέψης και της διανόησης, χαρακτηρίζονται από το ότι θέτουν υπό αμφισβήτηση κάθε κατακτημένο ή κατεστημένο, με την πρόθεση όχι μόνο να αναιρέσουν το παλαιό χωρίς να απαρνηθούν τις καταβολές τους, αλλά και για να προχωρήσουν προς το άγνωστο. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί μια συνεχής μετακίνηση των γνωστικών

συνόρων, με απώτερο σκοπό να δημιουργηθεί ένας ευρύτερος χώρος δράσης και αντίδρασης, θέσεων και αντιθέσεων.

Αυτή η αέναη μετακίνηση οδήγησε τους Ευρωπαίους στην εξερεύνηση νέων δρόμων, στην κατάκτηση αποικιών από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, και αυτό νομίζω ότι μπορούμε να πούμε ότι είναι η συνεχής ουτοπία (ου τόπος) που κινητοποιεί τον κάθε σκεπτόμενο Ευρωπαίο. Αυτή η ουτοπία, η οποία είναι κατά τη γνώμη μου το βασικό στοιχείο των Ευρωπαίων, σήμερα εκδηλώνεται με την προσπάθειά τους να επιβάλουν αυτό που εκφράζουν τα τέσσερα δέλτα: η Δημοκρατία, τα Δικαιώματα του ανθρώπου, ο Διάλογος και η Διανομή των αγαθών. Και αυτό ίσως να είναι και η πιο

συγκλονιστική ιστορική ουτοπία.

Υπάρχει τελικά Ευρώπη ή δεν υπάρχει; Αν δεχτεί κανείς την πολυμορφία της Ευρώπης, Ευρώπη σλαβική, Ευρώπη ορθόδοξη, προτεσταντική, καθολική, Βόρεια και Νότια Ευρώπη, Ευρώπη της ελιάς και Ευρώπη του αμπελώνα για παράδειγμα, καταλήγει μοιραία να δεχτεί ότι η έννοια Ευρώπη είναι μια ιδέα υπό κατασκευήν. [...] Είναι μια Ευρώπη της οποίας τα διάφορα μέρη μοιράζονται το πνεύμα ενός κοινού ονόματος και το πεπρωμένο ενός οράματος που αρχίζει να διαφαίνεται στον παγκόσμιο ορίζοντα.

Ελένη Αρβελέρ, απόσπασμα από συζήτηση με τη δημοσιογράφο Χαρά Κιοσσέ, εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 2000

1 Από ποια στοιχεία χαρακτηρίζονται οι Ευρωπαίοι, σύμφωνα με την Αρβελέρ;

2 Ποια απάντηση δίνει η συγγραφέας-ιστορικός στην ερώτηση: «Υπάρχει τελικά Ευρώπη ή δεν υπάρχει;»

3 Υπογραμμίστε τις αναφορικές προτάσεις του αποσπάσματος.

- Πώς εισάγεται καθεμιά;
- Σε ποια λέξη αναφέρεται;
- Τι είδους αναφορικές προτάσεις είναι;

4 Προσπαθήστε να βρείτε τη σχέση που συνδέει τις λέξεις της α' στήλης με μερικές από τις λέξεις της β' στήλης και κάντε τις σωστές αντιστοιχίσεις. (Μερικές λέξεις της β' στήλης περισσεύουν.)

α'	β'
απαρνιέμαι	ομοιομορφία
πολυμορφία	αρχίζω
ευρύτερος	αποδέχομαι
καταλήγω	τοπικός
παγκόσμιος	στενότερος
	ποικιλομορφία
	πανευρωπαϊκός

5 Διαβάζοντας το κείμενο βρείτε συνώνυμες λέξεις που να μην αλλοιώνουν το νόημά του:

καταβολές =

μετακίνηση =

πεπρωμένο =

πρόθεση =

άεναη =

παγκόσμιο =

6 α. *ουτοπία*: Σας βοηθάει η ετυμολογία της λέξης να

κατανοήσετε τη σημασία της;
Σκεφτείτε και γράψτε δύο
προτάσεις που περιέχουν τη λέξη
ουτοπία ή παράγωγή της.

β. Γράψτε παραδείγματα από την
ιστορία της Ελλάδας, από την
αρχαιότητα ως σήμερα, που
αποδεικνύουν το κυνήγι της
ουτοπίας, για το οποίο κάνει λόγο η
Αρβελέρ.

7 Συμπληρώστε τις προτάσεις,
έτσι ώστε να έχουν παρόμοια
σημασία με αυτές που
προηγούνται. Χρησιμοποιήστε την
αντωνυμία *ο οποίος*.

α. – *Οι άνθρωποι της σκέψης
χαρακτηρίζονται από το ότι
αμφισβητούν κάθε κατεστημένο.*

– Οι άνθρωποι
χαρακτηρίζονται από το ότι
αμφισβητούν κάθε κατεστημένο.

β. – Επιθυμούμε να δημιουργηθεί ένας ευρύτερος χώρος δράσης και δημιουργίας.

– Επιθυμούμε να δημιουργηθεί ένας ευρύτερος χώρος

.....

γ. – Στο πλαίσιο της Ευρώπης θα βρούμε τη χαμένη μας εθνική ταυτότητα.

– Στο πλαίσιο της Ευρώπης θα βρούμε την εθνική ταυτότητα

.....

δ. – Η Ευρώπη δε σημαίνει αλλοτρίωση, αλλά ουσιαστική συνειδητοποίηση της μοναδικότητας μας. Η ουσία της Ευρώπης είναι η πολυμέρεια.

– Η Ευρώπη, η ουσία

....., δε σημαίνει αλλοτρίωση αλλά ουσιαστική συνειδητοποίηση της μοναδικότητάς μας.

ε. – Η Ευρώπη γεννήθηκε από την Ελλάδα. Εκείνη η Ελλάδα δεν υπάρχει πια.

**– Εκείνη η Ελλάδα, από
....., δεν υπάρχει πια.**

Κείμενο 2 ΚΟΙΝΗ ΖΩΗ. Η εσωτερική αγορά

**Μόνο όσοι
γνωρίζονται καλά
μπορούν να ζήσουν
καλά μαζί. Οι πολίτες
της Ευρωπαϊκής
Ένωσης μπορούν
να ταξιδέψουν, να ζήσουν, να
σπουδάσουν και να εργαστούν
παντού μέσα στην Ευρωπαϊκή
Ένωση, πράγμα που είναι πολύ
ενδιαφέρον, κυρίως για τους νέους.
Όλοι μπορούν να ψάξουν για
δουλειά σε όποια χώρα της**

Ευρωπαϊκής Ένωσης θέλουν. Οι εξετάσεις και τα διπλώματα κατάρτισης αναγνωρίζονται παντού. Κάθε χρόνο, χιλιάδες νέοι συμμετέχουν στο πλαίσιο" των σπουδών ή της επαγγελματικής τους κατάρτισης σε προγράμματα ανταλλαγών που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, τα ταξίδια και οι αγορές έχουν γίνει πιο εύκολα για τους πολίτες της Ένωσης. Την 1η Ιανουαρίου 1993, ολοκληρώθηκε η ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά. Οι περισσότεροι έλεγχοι στα σύνορα καταργήθηκαν και μόνο συγκεκριμένοι έλεγχοι μπορούν να γίνονται σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Ο καθένας μπορεί οπουδήποτε να αγοράσει εμπορεύματα για προσωπική του χρήση και να τα φέρει στη χώρα του,

χωρίς να πληρώσει πρόσθετο φόρο.

*Ο πόλεμος του παγωτού
βατόμουρο, ενημερωτική έκδοση
της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 1998*

1 Εντοπίστε τις ελεύθερες αναφορικές προτάσεις του κειμένου και βρείτε το συντακτικό τους ρόλο.

2 Αλλάξτε τη διατύπωση των σημείων του κειμένου, όπου υπάρχουν οι ελεύθερες αναφορικές προτάσεις και αντικαταστήστε τις με αντίστοιχες επιθετικές.

3 «Όλοι μπορούν να ψάξουν για δουλειά σε όποια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θέλουν».

• Αντικαταστήστε τις υπογραμμισμένες λέξεις με συνώνυμες, έτσι ώστε να δώσετε έναν πιο επίσημο τόνο στο απόσπασμα.

Κείμενο 3 Πώς λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) λειτουργεί μέσω των θεσμικών οργάνων στα οποία εκπροσωπούνται όλες οι χώρες της, γνωστές ως κράτη μέλη.

Τα όργανα αυτά είναι:

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από τους αρχηγούς όλων των κρατών μελών της ΕΕ. Συνεδριάζει τουλάχιστον κάθε έξι μήνες για να συζητήσει τη στρατηγική της ΕΕ.

Το Συμβούλιο Υπουργών, το οποίο απαρτίζεται από υπουργούς όλων των κρατών μελών. Έργο του είναι να λαμβάνει τις τελικές αποφάσεις για τις νέες νομοθετικές πράξεις

**και τα βασικά θέματα της ΕΕ.
Ανάλογα με τα προς συζήτηση
θέματα, το Συμβούλιο συνέρχεται με
διαφορετικές συνθέσεις.
Παραδείγματος χάρη, για τα θέματα
γεωργίας συνέρχεται το Συμβούλιο
Γεωργίας, στο οποίο συμμετέχουν
οι υπουργοί Γεωργίας των κρατών
μελών.**

**Γνωρίζετε ποια μέλη του
Ευρωκοινοβουλίου εκπροσωπούν
την Ελλάδα; Τι γνωρίζετε
για το έργο τους;**

**Αρμόδια για την εφαρμογή των
διάφορων αποφάσεων είναι
συνήθως τα κράτη μέλη.
Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με
626 μέλη (μέλη του Ευρωπαϊκού
Κοινοβουλίου ή ευρωβουλευτές), το
οποίο συνεδριάζει στις Βρυξέλλες
και στο Στρασβούργο για να**

συζητήσει και να εγκρίνει νέες νομοθετικές πράξεις. Οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο γίνονται κάθε πέντε χρόνια. Ο αριθμός των ευρωβουλευτών που έχει κάθε κράτος μέλος εξαρτάται από το μέγεθος του πληθυσμού του. Η Ελλάδα έχει 25 ευρωβουλευτές. Οι επόμενες εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα διεξαχθούν το 2004.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από 20 μέλη, έχει τρεις βασικές λειτουργίες: να υποβάλλει προτάσεις νομοθετικών πράξεων, να αποτελεί το θεματοφύλακα των συνθηκών της Ένωσης και να θέτει σε εφαρμογή τις κοινοτικές πολιτικές και δράσεις.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, με έδρα

το Λουξεμβούργο, αποτελείται από 15 δικαστές, οι οποίοι διορίζονται από τα κράτη μέλη για έξι χρόνια. Βασικό έργο του Δικαστηρίου είναι η εξασφάλιση της ομοιόμορφης ερμηνείας και της τήρησης του κοινοτικού δικαίου. Όλοι οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να προσφύγουν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για την επίλυση των διαφορών που σχετίζονται με την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορείτε να βρείτε στο Διαδίκτυο, στη διεύθυνση:

**[http://europa.eu.int/comm./index el.html](http://europa.eu.int/comm./index.el.html): ή στο site αντιπροσωπείας της ΕΕ στην Ελλάδα:
www.ee.gr**

***Ευρώπη, Ελάτε να γνωρίσουμε
τη νέα μας Ευρώπη, ενημερωτική
έκδοση της Αντιπροσωπείας της
Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην
Ελλάδα, 2002***

1 Ποια είναι τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αναφέρονται στο κείμενο;

2 Υπογραμμίστε τις αναφορικές προτάσεις του κειμένου. • Σε ποιες περιπτώσεις ο συγγραφέας έχει προτιμήσει το *που* και σε ποιες την αναφορική αντωνυμία *ο οποίος*;
• Μπορείτε να εξηγήσετε τους λόγους;

3 Αντικαταστήστε, στις αναφορικές προτάσεις, την αναφορική αντωνυμία *ο οποίος* με το *που*. • Τι παρατηρείτε στο ύφος του κειμένου; • Γιατί ο συγγραφέας του

κειμένου διάλεξε αυτή την αντωνυμία και όχι το *που*;

4 Στην α' στήλη υπάρχουν λέξεις από το κείμενο. Αντιστοιχίστε την καθεμιά με τη συνώνυμη στη β' στήλη. (Μερικές λέξεις της στήλης β' περισσεύουν.)

α'	β'
απαρτίζεται	θεραπεύεται
συνέρχεται	αποτελείται
εγκρίνει	δίνει τη συγκατάθεσή του
	επιδοκιμάζει
	συνεδριάζει

5 α. Ψάξτε στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις που σας δίνονται στο κείμενο και βρείτε κείμενα που αφορούν τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

β. Μέσα στα ξενόγλωσσα αυτά κείμενα βρείτε λέξεις με ελληνική προέλευση.

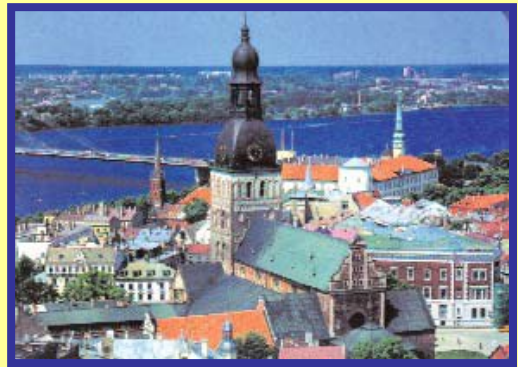
Κείμενο 4 [Ελάτε να γνωρίσουμε τη Λετονία]

Γεωγραφικά χαρακτηριστικά

Η Λετονία βρίσκεται στις ακτές της Βαλτικής Θάλασσας και συνορεύει με την Εσθονία, τη Λιθουανία, τη Ρωσία και τη Λευκορωσία. Το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της είναι λιγότερο από 100 μέτρα πάνω από τη στάθμη της θάλασσας. Το εσωτερικό της χώρας είναι λοφώδες, με πυκνά δάση, πάνω από 3.000 λίμνες και πολυάριθμα ποτάμια. Ο κυριότερος ποταμός, ο Νταουγκάβα, διασχίζει

τη χώρα και εκβάλλει στον κόλπο της Ρίγας. Ακτές μήκους πάνω από 472 χιλιόμετρα προσφέρουν

θαυμάσιες αμμουδιές στους παραθεριστές. Βασικά κτηνοτροφικά προϊόντα είναι το κρέας και τα γαλακτοκομικά προϊόντα, ενώ τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα είναι το κριθάρι, το λινάρι, η βρώμη, οι πατάτες και η σίκαλη.

Γιατί η τοποθεσία της πόλης Ρίγα είναι τόσο σημαντική;

Η βιομηχανία, βασικός τομέας της οικονομίας της χώρας, περιλαμβάνει την κατασκευή ηλεκτρονικών συσκευών, οικιακών συσκευών, μηχανημάτων και μεταλλικών

προϊόντων, λεωφορείων και
σιδηροδρομικών οχημάτων.

Παραδοσιακά φαγητά και ποτά

Παραδοσιακά φαγητά της Λετονίας
είναι η λαχανόσουπα, τα ψητά
παϊδάκια, τα μπιζέλια με τηγανητό
κρέας, το καπνιστό ψάρι και το
piragi (ζύμη με γέμιση από μπέικον
και κρεμμύδια).

Η λετονική γλώσσα

Η λετονική είναι η επίσημη γλώσσα
της χώρας. Είναι μία από τις
αρχαιότερες γλώσσες της Ευρώπης
και έχει συγγένεια με τη
σανσκριτική, αρχαία ινδική
γλώσσα.

Ντάινα (daina) Οι πολιτιστικές και
καλλιτεχνικές παραδόσεις

της Λετονίας έχουν ιστορία αιώνων. Έχουν εντοπιστεί πάνω από 1,4 εκατ. ντάινα, που είναι παραδοσιακά λαϊκά τραγούδια. Τα τετράστιχα αυτά τραγούδια μιλούν για τα ήθη και τα έθιμα των αρχαίων Λετονών.

Πολιτιστικές εκδηλώσεις

Οι σπουδαιότερες γιορτές της Λετονίας είναι το Ligoņakars (23 Ιουνίου) και το Janī (24 Ιουνίου). Τις ημέρες αυτές οι κάτοικοι γιορτάζουν το θερινό ηλιοστάσιο. Μαζεύουν αγριολούλουδα και πρασινάδα και φτιάχνουν στεφάνια από φύλλα βελανιδιάς και λουλούδια. Έχουν το έθιμο να στολίζουν τις αυλές και τα ζώα στα αγροκτήματα με γιρλάντες και πρασινάδα, να ανάβουν φωτιές (αντίστοιχο με το ελληνικό έθιμο

του κλήδονα) και να τραγουδούν ειδικά για την περίπτωση λαϊκά παραδοσιακά τραγούδια, τα λίγκο (Ligo). Στη γιορτή προσφέρουν συνήθως τυρί και κριθαρένια μπίρα.

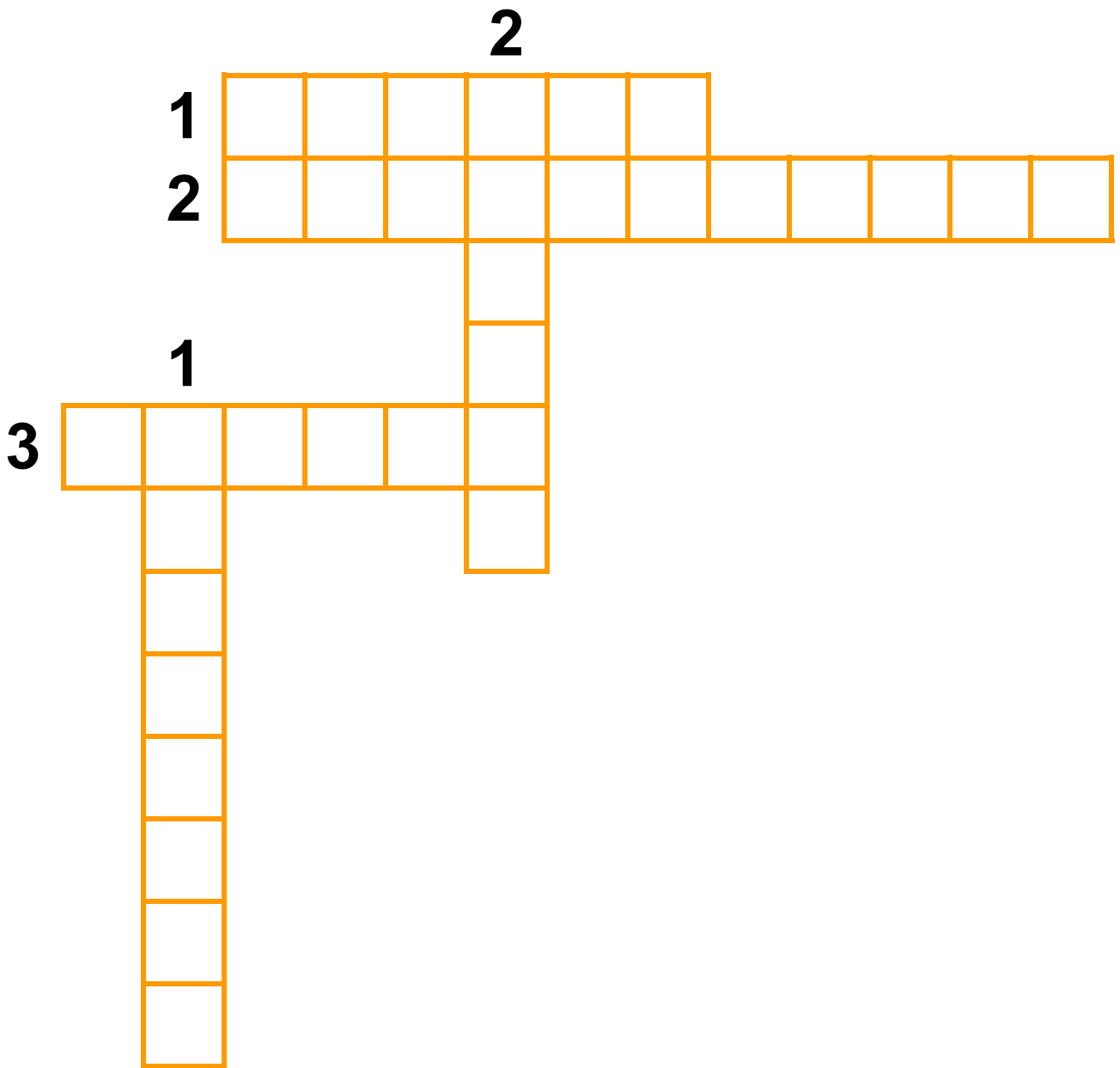
Ο θρύλος για τη Ρίγα

Σύμφωνα μ' ένα θρύλο, κάθε εκατό χρόνια βγαίνει μέσα από τα νερά του ποταμού Νταουγκάβα ένα τέρας και ρωτά «Τελείωσε η Ρίγα;». Αν είχε τελειώσει, η πόλη θα βυθιζόταν στο ποτάμι. Όπως κάθε πόλη, η Ρίγα συνεχώς εξωραΐζεται και αναπτύσσεται, ώστε δεν υπάρχει κίνδυνος να τελειώσει ποτέ.

Βρείτε ένα δημοτικό παραδοσιακό τραγούδι της Ελλάδας

***Ευρώπη, Ελάτε να γνωρίσουμε τη
νέα μας Ευρώπη, ενημερωτικό
έκδοση της Αντιπροσωπείας της
Ευρωπαϊκής Επιτροπής
στην Ελλάδα, 2002***

- 1** Βρείτε ένα χάρτη της Ευρώπης και δείξτε πού είναι η Λετονία και τα κράτη με τα οποία συνορεύει.
- 2** Τι είναι τα *ντάινα* και τα *λίγκο*;
- 3** Θα θέλατε να επισκεφτείτε τη Λετονία; Αν ναι, γιατί; • Συζητήστε το στην τάξη σας.
- 4** Για να λύσετε το σταυρόλεξο πρέπει να βάλετε στη θέση των λέξεων που δίνονται παρακάτω τα συνώνυμά τους που βρίσκονται μέσα στο κείμενο 4.

Οριζόντια

1. επίπεδο
2. ομορφαίνει
3. καλοκαιρινό

Κάθετα

1. χύνεται
2. φανταστική διήγηση

5 «Ο κυριότερος ποταμός,... στον κόλπο της Ρίγας»
«Η βιομηχανία,... και σιδηροδρομικών οχημάτων»

Μπορείτε να αλλάξετε τη σύνταξη αυτών των δύο περιόδων προσθέτοντας από μία δευτερεύουσα αναφορική πρόταση (με το *που* ή το *οποίος*); • Γιατί νομίζετε ότι ο συγγραφέας προτίμησε αυτή την εκδοχή χωρίς αναφορικές προτάσεις;

Κείμενο 5 Για μια ποιοτική βίωση της Ενωμένης Ευρώπης

[...] Έχει λεχτεί ότι η Ευρώπη είναι «η ήπειρος των αντιφάσεων». Ωστόσο, η Ευρώπη των αντιφάσεων –των συνενώσεων

δηλαδή αλλά και των συγκρούσεων, της χριστιανικής αγάπης αλλά και των θρησκευτικών πολέμων, της δημοκρατίας αλλά και των ολιγαρχικών έως και φασιστικών καθεστώτων, της ειρήνης αλλά και των άγριων πολέμων, του πιο σημαντικού πολιτισμού στις τέχνες και στα γράμματα αλλά και ενός φάσματος ασύλληπτης βαρβαρότητας– αυτή η Ευρώπη των αντιφάσεων είναι και αυτή που κατόρθωσε, περνώντας από πολλά στάδια εξέλιξης, να φθάσει στην Ενωμένη Ευρώπη των αρχών του 21ου αιώνα, στην Ευρώπη των 25 με μια σταθερή πορεία προς την ολοκλήρωση.

Η ιστορικότητα της ιδέας της Ευρώπης από κοινού με τη γνώση των σφαλμάτων, των αδυναμιών και των αποτυχιών του παρελθόντος μπορούν να βοηθήσουν σε ακόμα μεγαλύτερη *συνειδητοποίηση της ουσίας* της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία θα πρέπει κάποτε να διδαχτεί και στα σχολεία της Ευρώπης για να εδραιωθεί στις ψυχές των νέων ανθρώπων.

Έχουμε πολύ δρόμο ακόμη για μια *ποιοτική ένωση* των ευρωπαϊκών χωρών, η οποία θα σέβεται τις ιδιαιτερότητες των κρατών-μελών, τη γλώσσα, την παράδοση, την ιδιοπροσωπία κάθε ευρωπαϊκού λαού, την πολιτισμική πολυμορφία της Ευρώπης, ενώ παράλληλα θα καλλιεργεί, θα βαθαίνει και θα αναδεικνύει ό,τι ενώνει τους Ευρωπαίους και ό,τι τους διακρίνει

ιστορικά από άλλους σύγχρονους πολιτισμούς.

Ο καίριος χώρος για τη συνειδητοποίηση της ουσίας της Ενωμένης Ευρώπης και για μια ποιοτική βίωση αυτής της ουσίας είναι –μην το ξεχνάμε– ο χώρος της Παιδείας. Οι ιδέες, οι αρχές και οι αξίες περνούν μέσα από την Εκπαίδευση, τη σχολική και την ανώτατη. [...] Θεωρώ, μάλιστα, ιδιαίτερα σημαντικό ότι τα Πανεπιστήμια της Ευρώπης έχουν πειστεί και ενθαρρύνουν συστηματικά τη διακινητικότητα (mobility) των φοιτητών, τη μετάβαση και φοίτησή τους (για μερικά εξάμηνα και με αναγνώριση αυτής της φοίτησης) σε άλλα πανεπιστήμια της Ευρώπης. Κι αυτό σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Όπως είναι

σημαντική και η δυνατότητα –που αρχίζει να διαφαίνεται– απόκτησης κοινών πανεπιστημιακών πτυχίων ή και μεταπτυχιακών τίτλων. Η συμφοίτηση και συνεργασία των νέων σ’ ένα κατ’ εξοχήν πνευματικό πεδίο που είναι η κατάκτηση της επιστήμης δημιουργεί τους καλύτερους όρους για μια ποιοτική βίωση της Ένωσης.

Γιώργος Μπαμπινιώτης,
εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 2004

1 Πώς δικαιολογεί ο συγγραφέας τη θεματική περίοδο της πρώτης παραγράφου;

2 Μπορείτε να βρείτε παραδείγματα από την Ιστορία που αποδεικνύουν όσα αναφέρει ο συγγραφέας, αναπτύσσοντας

τη θεματική περίοδο της πρώτης παραγράφου;

3 Αναζητήστε και υπογραμμίστε τις αναφορικές προτάσεις που υπάρχουν στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου. • Από ποια λέξη εξαρτάται η καθεμιά από τις αναφορικές προτάσεις που βρήκατε; • Ποιες από αυτές είναι επιθετικές και ποιες είναι ελεύθερες αναφορικές προτάσεις; • Ποιες προτάσεις χωρίζονται με κόμμα; • Γιατί;

4 Στην α' στήλη υπάρχουν λέξεις από το κείμενο. Στη β' στήλη κάποιες συνώνυμές τους και στη γ' κάποιες αντίθετές τους. Κάντε τις σωστές αντιστοιχίσεις: Για κάθε λέξη της στήλης α' βρείτε τη σωστή συνώνυμη και αντίθετη στις στήλες β' και γ'.

α
 από κοινού
 κάριος
 ενώνω
 σταθρός
 εδραίωνω
 ασυλγήτος

β
 παλιώνω
 αδιαόητος
 συνδύω
 αμετάβλητος
 σημαντικός
 ποιοτικός
 μαζι
 μετρίάζω

γ
 κλονίζω
 επιζητώ
 ποικίλος
 συνόητος
 διαχωρίζω
 ασταθώς
 ασημάτος
 χωριστά

(Προσοχή: κάποιες λέξεις της β και της γ στη συνέχεια της παρουσίασης.)

5 Ο συγγραφέας ισχυρίζεται ότι: «Ο καίριος χώρος για τη συνειδητοποίηση της ουσίας της Ενωμένης Ευρώπης και για μια ποιοτική βίωση αυτής της ουσίας είναι –μην το ξεχνάμε– ο χώρος της Παιδείας». Εσείς συμμερίζεστε αυτή τη γνώμη; • Τι ακριβώς νομίζετε ότι μπορεί να προσφέρει η παιδεία στην Ένωση της Ευρώπης;

6 Βρείτε στο κείμενο τρία (τουλάχιστον) δυαδικά αντίθετα.

Περιεχόμενα του 1ου τόμου

1η ΕΝΟΤΗΤΑ

Η Ελλάδα στον κόσμο8

2η ΕΝΟΤΗΤΑ

Γλώσσα – Γλώσσες και
πολιτισμοί του κόσμου43

3η ΕΝΟΤΗΤΑ

Είμαστε όλοι ίδιοι.

Είμαστε όλοι διαφορετικοί84

4η ΕΝΟΤΗΤΑ

Ενωμένη Ευρώπη και
Ευρωπαίοι πολίτες113

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.